

Creu Coetir yng Nghymru

Adroddiad i
Fforwm Rheoli Tir Cymru

Kate Beauchamp, Tom Jenkins

TABL CYNNWYS

1	Crynodeb Gweithredol	3
2	Cefndir	4
3	Argymhellion	4
4	Prif Ganfyddiadau.....	9
5	Gorchudd Coed Cyfredol yng Nghymru	13
6	Yr Uchelgais ar gyfer Creu Coetir yng Nghymru.....	20
7	Y Grymoedd sy'n Ysgogi Creu Coetir.....	23
8	Potensial ar gyfer Creu Coetir yng Nghymru	31
9	Rhwystrau i Greu Coetir.....	34
10	Goresgyn Rhwystrau i Greu Coetir.....	39
11	Cyfeiriadau.....	46
	Atodiad A1 Gorchudd Coed NFI yng Nghymru	53
	Atodiad A2 Cyflwr Ecolegol Coetiroedd yng Nghymru	54

1 Crynodeb Gweithredol

Comisiynwyd yr adroddiad hwn gan Fforwm Rheoli Tir Cymru i adolygu'r dystiolaeth gyfredol sydd ar gael ar y potensial, yr ysgogwyr, y rhwystrau a'r atebion ar gyfer creu coetir yng Nghymru, a darparu rhestr o argymhellion i gefnogi creu coetir trwy alluogi mwy o reolwyr tir i blannu mwy o goed yn fwy aml.

Mae'r pwyntiau allweddol a gyflwynir yn yr argymhellion yn cynnwys:

1. Symleiddio'r broses ymgeisio, blaenoriaethu profiad ymgeiswyr, a chael gwared ar fiwrocratiaeth. Archwilio a herio'r rhagdybiaeth yn erbyn creu coetir o fewn asiantaethau gweinyddol ac ymhlith rhanddeiliaid.
2. Dylai cymhellion gefnogi ystod eang o rywogaethau coed, i alinio ag amcanion tirfeddianwyr a chynyddu amrywiaeth a gwynnwch yr adnodd coetir.
3. Rhaid i gynlluniau newydd fod yn gydnaws â'r cynlluniau taliadau presennol, gan ganiatáu i dirfeddianwyr ryddhau darnau o dir ar gyfer creu coetir heb golli'r holl daliadau.
4. Rhaid i grantiau fod yn ddeniadol i dirfeddianwyr a fyddai'n colli incwm hanfodol, a goresgyn gwrthwynebiadau i newid defnydd tir yn yr hirdymor, costau cyfle a gollwyd a gostyngiad yng ngwerth y tir. Rhaid iddynt gefnogi'r defnydd o blanhigion o ansawdd uchel a dyfir yn y DU i sicrhau boddlogelwch a thalu costau sefydlu a rheoli hirdymor.
5. Rhaid archwilio ffynonellau cyllid y tu hwnt i grantiau'r sector cyhoeddus, gan gynnwys cyd-ariannu gan y sector preifat a thaliadau am nwyddau cyhoeddus. Mae'n well gan rai rhanddeiliaid opsiynau sy'n cefnogi tirfeddianwyr i greu coetir ar eu tir yn hytrach na gwerthu tir a buddsoddiad o bell.
6. Gall creu coetir gyflwyno buddsoddiad gwerthfawr; fodd bynnag, mae'r broses ymgeisio a'r AEA yn achosi problemau i fuddsoddwyr sy'n dymuno prynu tir cyn gwneud cais am grant.
7. Ffermwyr sy'n cyflwyno'r cyfle mwyaf yn ôl arwynebedd i greu coetir. Mae angen integreiddio a chyfathrebu rhwng y sectorau coedwigaeth a ffermio ar lefelau cymunedol a gweinyddol, i integreiddio amcanion a darparu ymatebion cyson.
8. Dylai cynlluniau gael eu cyd-ddatblygu gyda chynrychiolwyr y sectorau coedwigaeth a ffermio ar draws eu cadwyni cyflenwi i gynyddu hyder a chefnogi blaengynllunio. Rhaid cefnogi ac amddiffyn ffermwyr tenant o dan gynlluniau newydd.
9. I atal cyfyngiadau o ran argaeledd planhigion, i ddenu buddsoddiad, ac i leihau risg, mae angen cydgysylltu â meithrinfeydd coedwig a chael cefnogaeth i foderneiddio.
10. Mae'r potensial i greu coetir gan grŵp tirfeddianwyr y tu hwnt i amaethyddiaeth yn fwlch gwybodaeth ar hyn o bryd, fel ag y mae effaith creu coetir ar ddarpariaeth gwasanaethau ecosystem.
11. Mae angen cyngor hygrych, cyson, personol, trwy sianeli dibynadwy a chan gynghorwyr hyfforddedig, gan gynnwys gwybodaeth am fuddion creu coetir, rheoliadau a safonau coedwigaeth modern, a lliniaru risgiau posibl.

12. Mae angen gweithredu strategaeth gyfathrebu gynhwysfawr, hygyrch, gyson, wedi'i theilwra ac amserol trwy sefydliadau dibynadwy a sianeli presennol.

2 Cefndir

Mae uchelgais hirsefydlog ac un a rennir i gynyddu gorchudd coetir yng Nghymru, sydd wedi'i ymgorffori ym mholisi Llywodraeth Cymru¹. Y targedau cyfredol yw cynyddu plannu coed i o leiaf 2,000 hectar y flwyddyn, gan gynyddu i 4,000 hectar mor gyflym â phosibl. Er gwaethaf yr uchelgais hon a'r gefnogaeth ariannol sydd ar gael trwy Glastir, mae'r cyfraddau plannu yn parhau i fod yn isel². Mae'r darlun hwn yn cael ei adlewyrchu mewn rhannau eraill o'r DU; nid yw'r targedau creu coetir wedi'u cyflawni heblaw yn yr Alban.

Mae angen deall ar frys pam nad yw creu coetir yn digwydd a nodi atebion i'w gyflawni. Mae angen i ni ddeall y rhwystrau sy'n atal tirfeddianwyr a rheolwyr tir sydd am greu coetiroedd newydd rhag gwneud hynny, yn ogystal â deall pam nad yw rhai tirfeddianwyr yn dymuno plannu coed a beth ellir ei wneud i'w cefnogi neu eu cymell. Derbynnir yn gyffredinol y bydd llawer o rwystrau ac atebion posibl yn amrywio rhwng grwpiau tirfeddianwyr.³ Mae angen cydnabyddedig hefyd i ddeall y potensial ar gyfer creu coetir yng Nghymru a sut mae hyn yn amrywio yn ôl rhanbarth, grŵpiau tirfeddianwyr a chydag amser, er mwyn sicrhau bod y targedau'n realistig.

Comisiynwyd awduron yr adroddiad hwn gan Fforwm Rheoli Tir Cymru i ddarparu rhestr o argymhellion posibl yn seiliedig ar y dystiolaeth sydd ar gael, i gefnogi creu coetir yng Nghymru trwy alluogi mwy o reolwyr tir i blannu mwy o goed yn amlach. Yn sail i'r rhain, mae adolygiad o'r dystiolaeth sydd ar gael ar gyfer maint presennol gorchudd coetir a choed yng Nghymru, a'r potensial i greu coetir, wedi'i ategu gan farn arbenigwyr a rhanddeiliaid. Rydym yn trafod yr hyn sy'n cymell tirfeddianwyr presennol a darpr dirfeddianwyr i blannu coetiroedd, y rhwystrau sy'n cyfyngu ar gyflenwi, ac atebion posibl. Crynhoir y rhain yn y Canfyddiadau Allweddol.

Cynhyrchwyd yr adroddiad hwn yn seiliedig ar dystiolaeth a oedd ar gael ac yn gyhoeddus ar adeg ysgrifennu (Hydref 2020). Mae'r awduron yn rhagweld y gallai tystiolaeth ychwanegol fod yn cael ei pharatoi gan CNC a rhanddeiliaid eraill, ac y gallai hyn fod yn sail i ymateb dilynol a datblygu polisi yn y dyfodol.

3 Argymhellion

Yn seiliedig ar y dystiolaeth sydd ar gael a gyflwynwyd yn yr adolygiad hwn, wedi'i hategu gan farn rhanddeiliaid ac arbenigwyr, rydym yn darparu'r argymhellion canlynol i alluogi ac annog mwy o dirfeddianwyr i blannu mwy o goed yng Nghymru:

1. Y Broses ymgeisio

- a. Symleiddio'r broses ymgeisio gyfan a lleihau biwrocratiaeth weinyddol.^{4,5} Alinio'r broses ymgeisio a chymeradwyo â chylchoedd plannu a rheoli coedwigoedd blynyddol,⁷ gan

ganiatáu digon o amser rhwng terfynau amser cymeradwyo a phlannu i archebu stoc planhigion a threfnu contractwyr. Symleiddio'r broses ailgyflwyno lle mae angen diwygiadau. Mae adborth yn awgrymu bod adolygiad o'r broses ymgeisio ar y gweill a bod mwy o hyblygrwydd o ran amseru yn cael ei ymgorffori.

- b. Archwilio a herio'r rhagdybiaethau canfyddedig yn erbyn creu coetir o fewn asiantaethau gweinyddol a rhanddeiliaid ⁷. Gweler Argymhellion 2,6, ac 8 i godi ymwybyddiaeth o fuddion coetiroedd, Safonau Coedwigaeth y DU, ac integreiddio rhwng sectorau.
- c. Symleiddio'r broses Asesu Effaith Amgylcheddol (AEA) a chreu un pwynt cyswllt gweinyddol⁶. Mae hyn yn arbennig o bwysig i fuddsoddwyr mewnol sy'n aml yn dymuno caffael tir cyn ei ddilysu. Yn yr achosion hyn, cynhelir yr AEA cyn cyflwyno mynegiant o ddiddordeb Glastir (EoI).
- d. Adolygu a chyfleu trothwyon ardal yn glir a sicrhau cysondeb a "chwarae teg" rhwng amaethyddiaeth a choedwigaeth. Cynyddwyd trothwyon AEA yn Lloegr yn ddiweddar er nad yw effaith y newid hwn yn hysbys eto.
- e. Lleihau'r canfyddiad o "anghydbwysedd proffesiynol" lle mae penderfyniad CNC yn drech na barn broffesiynol annibynnol. Pan fo barn broffesiynol yn cael ei ddiystyru, rhaid rhoi cyfiawnhad ysgrifenedig llawn dros hyn. Ystyried defnyddio "Cydnabyddiaeth a Enillir" fel ffordd o leihau'r baich gweinyddol ar gyfer asesu cynlluniau creu coetir a gyflwynwyd.

2. Gwybodaeth a Chyngor

- a. Mae angen i wybodaeth a chyngor i annog creu coetir fod yn gyson a rhaid ei darparu mewn fformatau a ffeirir a rhai hygyrch, yn enwedig cyngor personol ac ymweliadau safle gan sefydliadau neu unigolion dibynadwy.^{4,5,9}
- b. Dylai gwybodaeth ac addysg gynnwys buddion creu coetir i dirfeddiannwr a thu hwnt o'r cam plannu hyd aeddfedrwydd, gan gynnwys buddion posibl i'r economi werdd, ansawdd aer a dŵr, lliniaru hinsawdd ac iechyd, ynghyd â'r sicrwydd a ddarperir gan goetiroedd a reolir i Safonau Coedwigaeth y DU.
- c. Mae angen cefnogaeth i reolwyr tir ddeall a lliniaru'r risgiau posibl o greu coetir, gan gynnwys methiant sefydliad, iechyd coed, addasu i newid yn yr hinsawdd, iechyd a diogelwch, a chynllunio ariannol⁷.
- d. Mae hyfforddiant a mentora i gynghorwyr yn hanfodol i ddarparu'r wybodaeth hon a'i chyfleu mewn modd sensitif, effeithiol a chyson.

3. Dyluniad Cynlluniau

- a. Rhaid i gynlluniau cymhelliant fod yn syml i ymgeiswyr^{3,7} wrth aros yn hyblyg⁸, wedi'u datblygu'n ddelfrydol gydag ymgynghori â defnyddwyr.
- b. Rhaid i gymhellion fod yn gyson ag amcanion rheoli tirlfeddianwyr a chynnwys ystod eang o gategoriâu, gan nad yw tirlfeddianwyr yn debygol o newid eu dull o reoli am resymau ariannol yn unig.^{11,12}

- c. Mae integreiddio â chynlluniau amaethyddol presennol a newydd yn hanfodol. Mae angen i dirfeddianwyr allu rhyddhau darnau o dir o'r cynlluniau presennol ar gyfer creu coetir heb golli'r holl daliadau.
- d. Mae sefydlogrwydd yn angenrheidiol i roi hyder i'r sectorau coedwigaeth ac amaethyddol ac i ddenu buddsoddiad gan y sector preifat.
- e. Gallai ystod o opsiynau ar gyfer amserlenni talu gefnogi gwahanol dirfeddianwyr, megis cynyddu lefel y taliad ymlaen llaw⁸. Gall taliadau parhaus, megis ar gyfer carbon a darparu nwyddau cyhoeddus, gefnogi rheolaeth hirdymor.

4. Lefelau grant

- a. Mae angen i lefelau grant barhau i fod yn ddigonol i annog creu coetir^{3,4,7,11}. Bydd taliadau'n amrywio yn ôl math o goedwig, rhywogaeth ac amcan rheoli. Bydd angen i gynlluniau dalu costau sefydlu angenrheidiol, gan gynnwys defnyddio planhigion o ansawdd uchel o'r DU, a chostau rheoli hirdymor, ac efallai y bydd angen iddynt gynnwys premiwm er mwyn cystadlu â defnyddiau tir amgen a chostau cyfle a gollwyd, neu gyllid hirdymor i oresgyn gwrthwynebiadau i newid defnydd tir yn yr hidrymor, ac i fynd i'r afael â risg ac ansicrwydd. Yn sylfaenol, mae angen i greu coetir fod yn opsiwn deniadol i dirfeddianwyr; gall coedwigoedd presennol ddarparu enillion uchel i fuddsoddwyr, ond mae creu coetir yn aml yn anneniadol i dirfeddianwyr oherwydd gostyngiad yng ngwerth y tir, sefydlogrwydd, a cholli tir a refeniw cynhyrchiol.
- b. Rhaid archwilio ffynonellau cyllid ac opsiynau y tu hwnt i grantiau'r sector cyhoeddus. Byddai cwrdd â thargedau plannu o 2000 hectar y flwyddyn hyd at 2030 trwy gyllid Glastir ar y cyfraddau cyfredol yn costio hyd at £120 miliwn, gan gynnwys 8 miliwn mewn costau ymlaen llaw, gyda'r gweddill mewn taliadau cynhaliath, yn ôl amcangyfrif a ddarparwyd gan CONFOR. Dylid ystyried cyd-ariannu gyda'r sector preifat, gan gynnwys buddsoddwyr, yswirwyr a busnesau, a thaliadau'r sector cyhoeddus am nwyddau cyhoeddus, gan gynnwys gwrthbwysu carbon, cymwysterau gwyrdd, lliniaru llifogydd, gwell ansawdd dŵr ac aer ac iechyd. Byddai opsiynau sy'n cefnogi dirfeddianwyr i greu coetir ar eu tir yn fuddiol mewn ardaloedd lle mae gwerthu tir a buddsoddiad o bell yn annymunol.
- c. Gellir ystyried taliadau atodol neu bremiymau ychwanegol ar gyfer rhanbarthau lle mae creu coetir yn arbennig o ddymunol neu gellir darparu buddion eithriadol⁸ (lliniaru llifogydd neu barthau targedau ansawdd aer, ehangu coetiroedd brodorol neu ASNW), fel y nodwyd yn y Map Cyfleoedd Creu Coetir ar Borth-Daear Lle.¹⁴
- d. Rhaid i lefelau taliadau ar gyfer dail llydanddail a mân rywogaethau conwydd fod yn uwch, lle mae cynhyrchiant a refeniw yn is, cylchdroadau yn hirach, costau rheoli a phlanhigion yn uwch, a lle mae angen amddiffyniad ychwanegol.⁷ Mae'r standiau hyn yn sicrhau buddion cyhoeddus ychwanegol ac yn cefnogi gwytnwch trwy gynyddu amrywiaeth yr adnodd coetir, felly mae costau ychwanegol yn cael eu cyfiawnhau gan y buddion.¹³

5. Argaeledd Tir a Modelu Gwasanaethau Ecosystem

- a. Mae data ar y potensial i greu coetir trwy berchnogaeth tir yn fwlch gwybodaeth ar hyn o bryd, fel ag y mae effaith creu coetir ar ddarpariaeth gwasanaethau ecosystem lleol a chenedlaethol. Gall dadansoddiad gofodol o berchnogaeth tir, gwaharddiadau, addasrwydd ecolegol coedwigoedd, ynghyd â modelu economeg defnydd tir, archwilio lefelau cymhelliant, a gall modelau gwyddorau cymdeithasol wedi'u segmentu yn ôl grŵp perchnogion tir archwilio cyfleoedd i greu coetir, costau posibl a'r tebygolrwydd o dderbyn.^{22,23} Mae Map Cyfleoedd Creu Coetir Llywodraeth Cymru yn cynnwys llawer o'r wybodaeth hon ac mae'n cael ei ddiweddararu ar hyn o bryd.^{19,20} Gall Llwyfan Modelu Integredig Rhaglen Monitro a Modelu'r Amgylchedd a Materion Gwledig (ERAMMP) ddarparu gwybodaeth ar ddarparu buddion gwasanaethau ecosystem a gwerthoedd cyfalaf naturiol o dan senarios creu coetir.²²
- b. Sicrhau bod y broses o ymgynghori ac ymgysylltu â rhanddeiliaid sy'n sail i waith llunio Datganiadau Ardal CNC yn arwain at greu cynlluniau rhanbarthol priodol ar gyfer creu coetir a fydd i gyd yn cyfrannu at y targed cenedlaethol ar gyfer Cymru.

6. Ymgysylltu â Sectorau Ffermio a Choedwigaeth

- a. Mae angen integreiddio a chyfathrebu rhwng coedwigaeth a ffermio ar lefelau cymunedol a gweinyddol, gan gynnwys cyrff cynrychioliadol ac undebau ffermio, gan adeiladu ar waith Coedwigaeth a Chyswllt Ffermio.¹⁸ Gall newid defnydd tir fod yn fater dadleuol ac mae gwahaniaethau cymdeithasol-ddiwylliannol sylweddol rhwng ffermwyr a choedwigwyr y mae'n rhaid eu parchu.^{4,9,18} Gall deialog rhwng sectorau gynyddu integreiddiad amcanion defnydd tir.¹⁹
- b. Trafod newid a chyd-ddatblygu cynlluniau ar gyfer cynlluniau a chymhellion gyda chynrychiolwyr y sector coedwigaeth a ffermio ar draws y cadwyni cyflenwi, gan gynnwys meithrinfeydd coedwigaeth, asiantau rheoli, gweithredwyr, contractwyr⁸ ac undebau ffermio; er mwyn dilysu cynigion polisi ac ymchwil, cynyddu hyder a chefnogi blaengynllunio.
- c. Adolygu gallu'r gweithlu⁸, a lle gallai fod cyfyngiadau, ystyried cefnogaeth i gymunedau lleol, ehangu busnes a hyfforddiant.
- d. ⁸⁸Mae ffermwyr yn cynrychioli'r grŵp tirfeddianwyr mwyaf yng Nghymru^a a'r cyfle mwyaf yn ôl arwynebedd, i greu coetir¹⁷. Pe bai dim ond 3.42% o dir amaethyddol presennol Cymru yn cael ei ddefnyddio ar gyfer sefydlu coetiroedd newydd (h.y.

^a Yng Nghymru, defnyddir 88% o arwynebedd tir Cymru (1.753 miliwn hectar) fel tir amaethyddol (ffigurau 2015). Mae oddeutu 34,800 o ddaliadau ffermydd yng Nghymru; maint y daliad ar gyfartaledd yw 48 ha (ffigurau 2015). Gweler Adran 8.2 ar dudalen 30 am gafeatau y gellid fod angen eu defnyddio mewn perthynas â'r amcangyfrif hwn.

1.73 hectar ar ddaliad fferm o faint cyfartalog yng Nghymru), byddai targed creu coetir is Llywodraeth Cymru o 2,000 hectar y flwyddyn (cyfanswm o 60,000 hectar erbyn 2050; gweler Tabl 2.1) yn cael ei fodloni.

- e. Mae ffermwyr yn grŵp heterogenaidd ac felly bydd angen ystod eang o opsiynau a dulliau creu coetir.^{3,18} Gall amaeth-goedwigaeth helpu i bontio'r bwlch rhwng ffermio a choedwigaeth, gan gynyddu gorchudd coed mewn lleiniau cysgodi, gwrychoedd a'r tir lleiaf cynhyrchiol heb fawr o effaith ar gynhyrchu. Rhaid cefnogi ac amddiffyn anghenion ffermwyr tenant o dan gynlluniau newydd.

7. Cyflenwad Planhigion a Hadau

- a. Er mwyn sicrhau nad yw argaeledd planhigion yn dod yn gyfyngiad, mae angen ymgysylltu a chydlynu rhagweithiol gyda meithrinfeydd coedwig er mwyn sicrhau a chytuno ar amseroedd paratoi digonol i gasglu hadau a thyfu planhigion, yn enwedig lle rhagwelir newid sylweddol yn y gyfradd plannu neu rywogaethau.
- b. Dylai'r defnydd o stoc plannu ardystiedig a dyfir yn y DU (e.e. Coed Cadw UKISG) gael ei gymell yn gryf er budd mwy o fioddiogelwch planhigion. Dylid ystyried coedwigo trwy adfywio naturiol ar gyfer mathau priodol o goetiroedd, mewn lleoliadau addas.
- c. Bydd sefydlogrwydd yn y galw yn caniatáu buddsoddiad ac yn lleihau risg. Gall yr ystâd goedwig gyhoeddus helpu i ragdybio rhywfaint o risg, a gallai tendr cyflenwi coed hirdymor cyfredol CNC alluogi meithrinfeydd coed i fuddsoddi'n hyderus.
- d. Byddai cefnogaeth i fusnesau meithrinfeydd i foderneiddio ac i ymchwil ddatblygu technegau lluosogi newydd yn fuddiol, fel y gefnogaeth a ddarperir gan Gynllun Adfer y Diwydiant Coedwigaeth Llywodraeth Cymru. Efallai y bydd angen gwarantu cynhyrchiad meithrinfeydd os bydd newid yn effeithio ar ddewis rywogaeth e.e. pla neu afiechyd.

8. Cyfathrebu

- a. Gweithredu strategaeth gyfathrebu gynhwysfawr, hygyrch, gyson ac amserol i dirfeddianwyr a darpar grewyr coetiroedd trwy sefydliadau dibynadwy a sianeli presennol.⁹ Dylai negeseuon gael eu teilwra i grwpiau tirfeddianwyr a'u halinio â'u hysgogwyr a'u gwerthoedd a chynnwys gwybodaeth glir am lefelau taliadau.^{3,9,10} Argymhellir dull eang, gan gynnwys safleoedd arddangos, astudiaethau achos, enghreifftiau arfer gorau, cyfnewid gwybodaeth a digwyddiadau rhwydweithio^{4,8,9,10} i feithrin ymgysylltiad, ynghyd â deunydd ar-lein ac argraffedig. Mae amseru yn allweddol, a bydd angen mynd i'r afael â rhai rhwystrau yn gyntaf.
- b. Mae angen mwy o gyfathrebu mewnol gan asiantaethau a chyrff rheoleiddio i ddarparu ymateb integredig a chyson.

4 Prif Ganfyddiadau

Maint a Chyflwr Cyfredol

Cyfanswm arwynebedd y coetir a'r gorchudd coed yng Nghymru yw 402,000 hectar, 19.4% o arwynebedd y tir.²⁴ Mae 309,000 hectar o goetir yng Nghymru,^b sy'n gorchuddio 14.9% o gyfanswm arwynebedd tir Cymru,^{25,c} a 92,700 hectar ychwanegol o orchudd coed mewn coetiroedd bach, grwpiau o goed, coed unigol, a gorchudd coed mewn gwrychoedd.^{24,d} Mae'r rhan fwyaf o orchudd coetir a choed yng Nghymru mewn ardaloedd gwledig (90%) gyda'r gweddill mewn ardaloedd trefol; mae bron pob coetir (97%) a dwy ran o dair o orchudd coed y tu allan i goetiroedd wedi'u lleoli mewn ardaloedd gwledig ac un rhan o dair mewn trefi.²⁴ Mae coetiroedd a choed yn meddiannu cyfran uwch o arwynebedd tir trefol (35.9%) nag arwynebedd tir gwledig (18.4%)²⁴. Mae Atodiad 1 yn cynnwys map gorchudd coed ar gyfer Cymru.

Roedd bron pob coetir yng Nghymru (99%) mewn cyflwr ffafriol neu ganolradd yn 2013, yn ôl Arolwg Cyflwr Ecolegol Coetir y Rhestr Goedwig Genedlaethol²⁶, er bod y mwyafrif mewn cyflwr canolradd. Efallai bod hyn wedi gostwng oherwydd achosion o blâu coed a phathogenau. Gwyddys bod bron i hanner y coetiroedd yng Nghymru (47%) yn cael eu rheoli yn unol â gofynion Safon Goedwigaeth y DU^{25,27} (UKFS). Mae'r ffigur hwn yn cynnwys 117,000 hectar o Ystâd Coetir Llywodraeth Cymru (WGWE) a 29,000 hectar o goetiroedd preifat ardystiedig. Mae hyn yn sicrhgu yn amcangyfrif rhy isel o arwynebedd coetir yng Nghymru mewn rheolaeth weithredol²⁸, ond nid oes unrhyw gofnodion manwl gywir.

Mae coetiroedd yng Nghymru yn dangos cymysgedd gymharol amrywiol o rywogaethau; mae 42% o goetiroedd yn gonwydd a 44% yn llydanddail^{25,e}. Y rhywogaethau amlycaf yw sbriws Sitka (25%), derw (8%), llarwydd (7%) ac ynn (6%) (gweler Ffigur 1.2). Mae llarwydd ac ynn yn profi achosion o afiechyd sylweddol ledled y DU gan gynnwys Cymru.^{29,30}

Uchelgais

Byddai cwrdd â tharged Llywodraeth Cymru o blannu 2,000 hectar o goetir y flwyddyn¹ yn creu 60,000 hectar ychwanegol o goetir erbyn 2050, gan gynyddu gorchudd coetir i 369,000 hectar a 17.8% o orchudd tir. Byddai'r targed cynyddol o 4,000 hectar y flwyddyn yn creu 120,000 hectar ychwanegol o goetir erbyn 2050, gan gynyddu cyfanswm gorchudd coetir

^b Mae'r ffigurau'n cynnwys coetiroedd dros 0.5 hectar ac yn fwy nag 20 metr o led (NFI)

^c Gorchudd coetir y DU yw 3.2 miliwn hectar sy'n cynrychioli 13% o gyfanswm arwynebedd y tir. Y ffigurau cyfatebol ar gyfer gorchudd coetir yw 10% yn Lloegr, 19% yn yr Alban a 9% yng Ngogledd Iwerddon.

^d Mae coedwigoedd bach yn mesur 0.1-0.5 hectar; mae'r grwpiau'n cynnwys clystyrau a nodweddion coed llinol.

^e Mae'r gweddill yn cael eu hailstocio ac mewn coetiroedd preifat ac maent yn cynnwys darnau bach o dir agored

Cymru i 429,000 hectar a 20.7% o arwynebedd y tir. Mae cyfraddau plannu yng Nghymru yn parhau i fod yn isel gyda dim ond 1,470 hectar wedi'u plannu rhwng 2016 a 2020²⁵.

Potensial

Mae'r potensial i greu coetir yn dibynnu ar berchnogaeth tir, argaeledd a rheolaeth; ysgogwyr a chyfyngiadau cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a rheoliadol. Prin yw'r wybodaeth am argaeledd tir posibl yn ôl math o dirfeddiannwr.

Mae ffermwyr yn cynrychioli'r grŵp tirfeddianwyr mwyaf yng Nghymru a'r cyfle mwyaf yn ôl arwynebedd, i greu coetir. Yng Nghymru, defnyddir 88% o arwynebedd tir Cymru (1.753 miliwn hectar) fel tir amaethyddol (ffigurau 2015)¹⁷. Mae oddeutu 34,800 o ddaliadau ffermydd yng Nghymru; maint y daliad ar gyfartaledd yw 48 hectar (ffigurau 2015). Pe bai dim ond 3.42% o dir amaethyddol presennol Cymru yn cael ei ddefnyddio ar gyfer sefydlu coetiroedd newydd (*h.y.* 1.73 hectar ar ddaliad fferm o faint cyfartalog yng Nghymru), byddai targed creu coetir is Llywodraeth Cymru o 2,000 ha y flwyddyn¹ (cyfanswm o 60,000 hectar erbyn 2050; gweler Tabl 2.1) yn cael ei fodloni. Byddai cynyddu'r uchelgais hon i sefydlu coed ar 6.85% o dir amaethyddol presennol Cymru (*h.y.* 3.45 ha ar ddaliad fferm Cymru o faint cyfartalog) yn cyflawni cyfanswm o 120,000 ha o goetir newydd, gan gyflawni'r targed uwch o 4,000 ha y flwyddyn¹.

Fodd bynnag, mae'r niferoedd yr adroddir arnynt uchod yn cynrychioli'r sefyllfa orau bosibl ac nid ydynt yn ystyried nifer y "ffermwyr gweithredol", y nifer sy'n hawlio'r cynllun taliad sylfaenol (BPS), na nifer y ffermwyr sy'n denantiaid. Efallai y bydd nifer gwirioneddol y daliadau fferm yng Nghymru y mae'n realistig bosibl creu coetir arnynt yn agosach at 11,000.

Mae angen ystyried y rhwystrau ychwanegol i greu coetir y mae tenantiaid yn eu hwynebu. Gellid ystyried safleoedd tir llwyd fel ardaloedd ar gyfer coedwigo.

Ysgogwyr ar gyfer Creu coetir

Er mwyn cyflawni targedau creu coetir mae angen i ni ddeall y buddion a'r grymoedd sy'n arwain rheolwyr tir i ddewis creu coetiroedd. Mae angen i ni hefyd ddeall y buddion ehangach yr ydym yn ceisio eu cyflawni o'n hadnodd coetir yn y dyfodol a nodi lle y gall fod gwrthdaro rhwng y gweledigaethau hyn.

Gellir rhannu ysgogiadau a buddion a ystyrir yn Adran 3 yn fras yn fuddion uniongyrchol i'r tirfeddiannwr a buddion anuniongyrchol i'r cyhoedd a'r gymdeithas ehangach:

Buddion Uniongyrchol (i'r tirfeddiannwr)

- Budd economaidd, e.e. refeniw, buddion treth, cynhyrchu pren masnachol, tanwydd coed
- Atafaelu carbon
- Cynhyrchu tanwydd pren domestig neu bren
- Amddiffyn (atalfeydd gwynt, lleihau sŵn, sgrinio gweledol, sefydlogrwydd llethrau, lliniaru llifogydd, ansawdd dŵr, amddiffyn pridd, cysgod i anifeiliaid, pobl ac adeiladau)

- Hamdden (defnydd personol neu er budd ariannol)
- Bioamrywiaeth
- Diwylliannol

Buddion Anuniongyrchol (cyhoedd ehangach)

- Ansawdd aer
- Hamdden gyhoeddus
- Lliniaru llifogydd (o bell i ddaliad tir)
- Gwydnwch cymunedol a chyflogaeth leol
- Economi werdd, cefnogaeth adnoddau pren cenedlaethol ar gyfer y sector coedwigaeth

Maes amlwg o wrthdaro yw rhwng buddsoddwyr o bell yn prynu tir i blannu coed er mwyn sicrhau'r elw mwyaf ond heb fudd nac ymgysylltiad cymunedol lleol.

Rhwystrau i Greu Coetir

Mae rhwystrau cyffredinol sy'n berthnasol i'r mwyafrif neu'r cyfan o dirfeddianwyr a rheolwyr presennol ac uchelgeisiol yn cael eu hystyried yn fanwl yn Adran 9. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Y broses ymgeisio a chymeradwyo
- Dyluniad y cynllun grant.
- Anghydnawsedd â chynlluniau eraill, *h.y.* Cynllun Taliadau Sylfaenol
- Cyfyngiadau amgylcheddol
- Rhagdybiaeth yn erbyn plannu coed
- Cefnogaeth a chynngor annigonol
- Cyfathrebu gwael
- Enillion economaidd annigonol, cost rheoli hirdymor, oedi cyn derbyn reffeniw
- Dibrisio tir
- Risg ac ansicrwydd (risgiau ariannol, iechyd coed, atebolrwydd iechyd a diogelwch, methiant sefydlu, methu ag addasu i newid yn yr hinsawdd, enillion a gollwyd)
- Gofynion mynediad cyhoeddus
- Cystadlu dros ddefnydd tir
- Natur barhaol y coetir
- Rhywogaethau ymledol
- Perchnogaeth tir, yn benodol ar gyfer ffermwyr tenant

Atebion Posibl

Er mwyn hwyluso creu coetir, mae angen goresgyn y rhwystrau a nodwyd uchod, a darparu cymhellion lle bo angen. Y ffactorau a arsylwyd i ddylanwadu ar benderfyniadau ynghylch a yw gwahanol fathau o goetir yn cael eu creu yw:

- grantiau a chymhellion eraill;
- rheoleiddio a'r broses gymeradwyo;
- cyfathrebu, cyngor a chyfnewid gwybodaeth;
- cefnogaeth ac arweinyddiaeth polisi gan gynnwys y sector cyhoeddus yn arwain trwy esiampl.⁴

Mae angen i gynlluniau cymhelliant alinio g ysgogwyr a gweledigaethau tirfeddianwyr a darpar grewyr coetir^{3,4,33} a chefnogi darparu buddion cyhoeddus ac economaidd ehangach, a sicrhau bod coetiroedd yn cwrdd â safonau uchel o ddylunio a rheoli sy'n gyson â safonau Coedwigaeth y DU (UKFS). Bydd rhai atebion yn berthnasol i holl grwpiau tirfeddianwyr neu grwpiau tirfeddianwyr lluosog a rhai i grwpiau tirfeddianwyr penodol. Mae'n debygol y bydd amrywiad rhanbarthol hefyd oherwydd gwahaniaethau cymdeithasol a diwylliannol. Efallai na fydd argaeledd grantiau ar ei ben ei hun yn cymell plannu.^{10,11}

Targedu cynlluniau cymhelliant tuag at y rhai sydd eisiau neu sy'n fwy tebygol o ystyried creu coetir, yn hytrach na'r rhai sydd yn erbyn creu coetir fyddai'r defnydd gorau o adnoddau.^{12,34}

Nid oes gan rai tirfeddianwyr ddiddordeb mewn creu coetir ac nid yw eu barn yn debygol o newid, mae peth tystiolaeth yn awgrymu y gall cyfeirio ymdrechion at y grŵp hwn fod yn aneconomaidd³⁴ ac mae angen deall y dull cymhleth, aml-haenog o wneud penderfyniadau.

Efallai y bydd angen cymhellion ychwanegol i sicrhau buddion nad ydynt o fudd uniongyrchol i dirfeddianwyr, h.y. trwy wybodaeth a chodi ymwybyddiaeth o fuddion o bell

- Gallai taliadau am nwyddau Cyhoeddus bontio'r bwlch trwy ddarparu budd uniongyrchol i'r tirfeddiannwr ar ffurf cymhelliant ariannol^{15,16}
- Gall arweinyddiaeth gref gan gynnwys arwain trwy esiampl ar ystadau cyhoeddus cenedlaethol gefnogi newid.
- Gallai ehangu WGWWE sicrhau buddion cyhoeddus o dir ac adnoddau cyhoeddus. Mae rhai rhanddeiliaid yn anghytuno â'r llwybr hwn ac yn credu y dylai cyllid gefnogi ffermwyr a pherchnogion tir eraill i blannu ar eu tir eu hunain, yn hytrach na newid perchnogaeth tir, gan awgrymu y dylid defnyddio cyllid cyhoeddus yn y modd hwn dim ond os yw'r sector preifat yn methu â gwneud hynny. Efallai y byddai'n syniad da adolygu cost a budd y dull hwn.

Mae atebion wedi'u hymgorffori yn yr Argymhellion uchod.

5 Gorchudd Coed Cyfredol yng Nghymru

5.1 Arwynebedd Coetir

Ar hyn o bryd mae gan Gymru 309,000 hectar o goetir sy'n cyfateb i 14.9% o gyfanswm arwynebedd tir Cymru.²⁵ Ar hyn o bryd mae gorchudd coedwig y DU yn 3.2 miliwn hectar sy'n cynrychioli 13% o gyfanswm arwynebedd tir y DU, y ffigurau cyfatebol yw 10% yn Lloegr, 19% yn yr Alban a 9% yng Ngogledd Iwerddon.^{25 f}

5.2 Gorchudd Coed

Mae cyfanswm y gorchudd coed yng Nghymru yn cynnwys 92,700 hectar ychwanegol o goetiroedd bach, grwpiau a choed unigol^g sy'n darparu cyfanswm cyfun o 402,000 hectar o goetir a gorchudd coed²⁴, sef 19.4% o orchudd tir Cymru (Tabl 1.1). Mae'r gorchudd coed ychwanegol yn cynnwys 49,200 hectar o goetiroedd bach, 33,400 hectar mewn grwpiau o goed a 9,000 hectar o goed sengl. Mae Atodiad A1 yn cynnwys map o goetir a gorchudd coed.

Tabl 1.1 Ardal gorchudd coetir a choed (mil hectar), trefol a gwledig²⁴

Categori tir	Cyfanswm Arwynebedd Coetir a Gorchudd Coed	Arwynebedd coetir	Gorchudd Coed*	Gorchudd Coed: Coedwigoedd bach	Gorchudd Coed: Grwpiau	Gorchudd Coed: Coed sengl
Gwledig	360.1	300.2	59.9	(37.5)	(17.1)	(5.0)
Trefol	41.9	9.1	32.8	(11.7)	(16.3)	(5.0)
Cyfanswm	402.0	309.3	92.7	(49.2)	(33.4)	(10.1)

* mae gwerthoedd ar gyfer Gorchudd Coed yn cynnwys arwynebedd coedwigoedd bach, grwpiau a choed unigol

5.3 Cyfansoddiad Coetir a Gorchudd Choed

Arwynebedd gorchudd coed gwledig

Cyfanswm arwynebedd y coetir gwledig a'r gorchudd coed yng Nghymru yw 360,100 hectar. Mae hyn yn cynrychioli 90% o'r holl goetir a gorchudd choed yng Nghymru a 18.4% o arwynebedd tir gwledig. Mae 300,200 hectar (97%) o goetir gwledig a gorchudd coed yn cael eu dosbarthu fel coetiroedd NFI, a 59,900 hectar arall fel gorchudd coed

^f Mae'r ffigurau'n cynnwys coetiroedd dros 0.5 hectar ac yn fwy nag 20 metr o led (NFI)

^g Mae coedwigoedd bach yn mesur rhwng 0.1 & <0.50 hectar; mae'r grwpiau'n cynnwys clystyrau a nodweddion coed llinol <0.1ha

ychwanegol, yn cynnwys 37,500 hectar o goedwigoedd bach, 17,100 hectar mewn grwpiau o goed a 5,000 hectar o goed unigol.²⁴

Arwynebedd gorchudd coed trefol

Cyfanswm arwynebedd coetir trefol a gorchudd coed yng Nghymru yw 41,900 hectar, mae hyn yn cynnwys 35.9% o arwynebedd tir trefol ac mae'n cynnwys: 9,100 hectar o goetir yn cael eu dosbarthu fel coetiroedd NFI a 32,800 hectar o orchudd coed ychwanegol. Mae'r olaf yn cynnwys 11,700 hectar o goetiroedd bach, 16,300 hectar mewn grwpiau o goed, 5,000 hectar o goed unigol.²⁴ (Tabl 1.1)

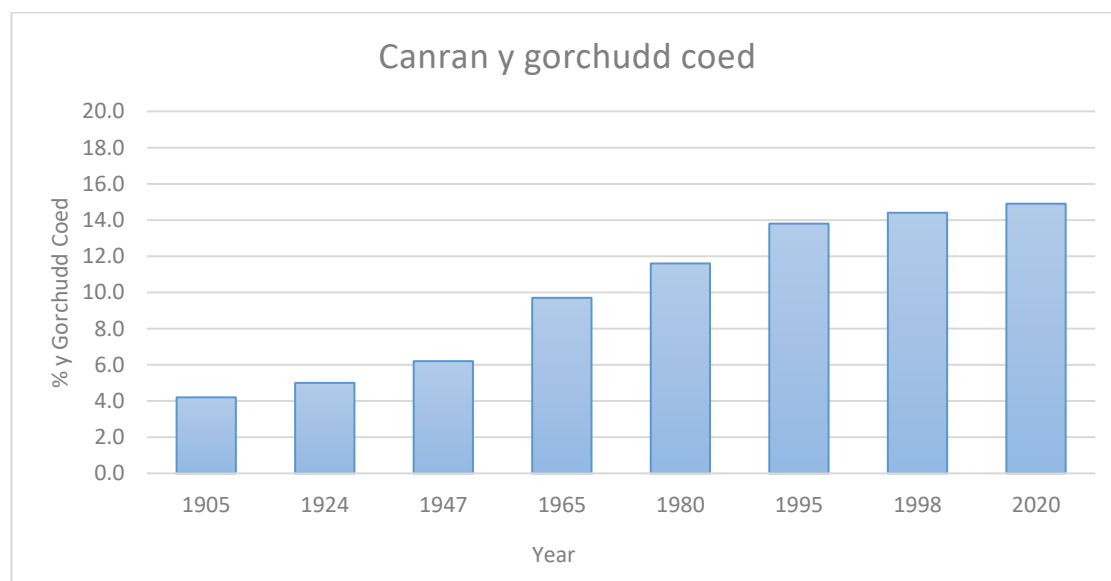
Arwynebedd coed gwrychoedd

Arwynebedd canopi coed gwrychoedd yng Nghymru yw 6000 hectar²⁴ sy'n cynnwys 3,600 hectar o fewn grwpiau o goed a 2,400 hectar o goed sengl. Mae'r ardaloedd hyn yn cynnwys coed trefol a gwledig ac fe'u cynhwysir yn y gwerthoedd a roddir yn Nhabl 1.1 ar gyfer Cymru ar gyfer ardal gorchudd coed y tu allan i goetiroedd NFI. Arwynebedd yr holl wrychoedd yng Nghymru (yn yr NFI) yw 26,000 hectar gyda hyd o 75,500km.²⁴ Yn Adroddiad o Gyflwr Adnoddau Naturiol (SoNaRR) 2014 CNC amcangyfrifwyd bod cyfanswm hyd y gwrychoedd yng Nghymru yn 106,000 km gyda 78% mewn cyflwr anffafriol.³⁵ Mae'r gwahaniaethau hyn oherwydd technegau mesur.

Perllannau

Mae perllannau traddodiadol yng Nghymru yn gorchuddio 653 hectar ar gyfartaledd o ddim ond 0.14 hectar yr un. Mae ardal y berllan fodern wedi ehangu mewn ymateb i'r farchnad seidr sy'n tyfu.³⁵

5.4 Gorchudd Coed Hanesyddol yng Nghymru

Ffigur 1.1 Gorchudd coed hanesyddol (1905-2020) yng Nghymru fel canran yr arwynebedd tir ²⁵

Mae gorchudd coed yng Nghymru wedi cynyddu o lefelau isel cyn ac ar ôl y rhyfel, gydag ardaloedd mawr o goetir wedi'u plannu o ganol i ddiwedd y ganrif ddiwethaf i adeiladu cronfa bren genedlaethol.

5.5 Coetir a Gorchudd Coed yn ôl Tirfeddiannwr

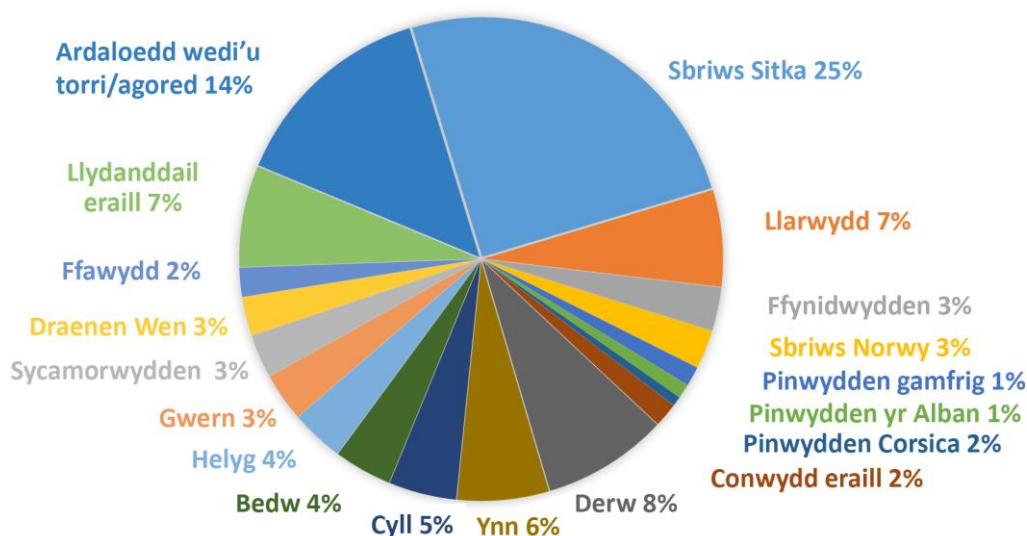
Mae gwybodaeth fanwl am berchnogaeth tir a pherchnogaeth coetir yng Nghymru yn allweddol i ddarparu dull wedi'i dargedu yn ôl tirfeddiannwr, ond nid yw'r data hwn ar gael yn rhwydd. Mae Tabl 1.2 yn cynnwys data o'r Rhestr Goedwig Genedlaethol o 1997, felly dim ond dangosol yw enwau ac ardaloedd. Bydd ystadegau swyddogol wedi'u diweddarau ar berchnogaeth tir a choetir ar gael ym mis Rhagfyr 2020. Mae'r gwerthoedd cyfredol yn cynnwys 117,000 hectar o Ystad Coetir Llywodraeth Cymru (WGWE)²⁵, 900 hectar o goetir arall a reolir gan CNC²⁵, 2,897 hectar Coed Cadw³⁶.

Tabl 1.2 Perchnogaeth coetir yn ôl ardal a chanran (31 Mawrth 1997) ⁶⁴		
Math o berchnogaeth	Arwynebedd (hectar)	Canran (%)
Personol	95,500	35.4
Busnes	26,089	9.7
Busnes Coedwigaeth neu Bren	6,006	2.2
Comisiwn Coedwigaeth (*WGWE bellach)	119,979	44.4
cyhoeddus arall (nid FC/WGWE)	4,704	1.7
Awdurdod lleol	7,925	2.9
Elusen	7,784	2.9
Perchnogaeth gymunedol neu dir comin	652	0.2
Anhysbys	1,396	0.5
Cyfanswm	270,035	100.0

5.6 Arwynebedd coetir yn ôl rhywogaeth

O'r 309,000 hectar o goetir yng Nghymru, mae 266,000 hectar (86%) wedi'u stocio ac mae'r 14% sy'n weddill yn cael eu dosbarthu fel rhai wedi'u torri ac yn cael eu hailstocio²⁵. Mae 42% o goetiroedd yng Nghymru yn gonwydd a 44% yn llydanddail. Crynhoir cyfansoddiad y rhywogaethau yn Ffigur 1.2 a Thabl 1.2.

Ffigur 1.2 Cyfansoddiad Rhywogaethau Coetiroedd yng Nghymru ²⁵

Tabl 1.2 Cyfansoddiad Rhywogaethau Coetiroedd yng Nghymru ²⁵

Rhywogaethau coed	Mil hectar	Canran y Gorchudd Coedwig	Rhywogaethau coed	Mil hectar	Canran y Gorchudd Coedwig
Sbriws Sitka	77	25%	Derw	26	8%
Llarwydd	20	7%	Ynn	19	6%
Ffinidwydden	9	3%	Cyll	14	5%
Sbriws Norwy	8	3%	Bedw	12	4%
Pinwydden gamfrig	4	1%	Helyg	11	4%
Pinwydden yr	3	1%	Gwern	10	3%
Pinwydden Corsica	2	1%	Sycamorwydd	9	3%
Conwydd eraill	5	2%	Draenen Wen	8	3%
Pob conwydd	129	42%	Ffawydd	6	2%
			Llydanddail eraill	21	7%
			Pob llydanddail	137	44%
Ardaloedd wedi'u	43	14%	*Ardal wedi'i stocio yn unig: ac eithrio ardaloedd a dorrwyd ac ar gyfer mannau agored tir yn y sector preifat.		
Ardal wedi'i stocio*	266	86%			
Ardal Coetir	309	100%			

5.7 Ardal coetir yn ôl math o gynefin

Mae yna ystod eang o gynefinoedd coetir yng Nghymru, gan gynnwys cynefinoedd blaenoriaeth Adran 7 fel y'u rhestrir o dan Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016.³⁷ Caiff ardaloedd cynefinoedd eu crynhoi yn Nhabl 1.3 ynghyd â choetir conwydd ac ardaloedd wedi'u clirio.^{25,26} Mae llawer o'r cynefinoedd blaenoriaeth hyn yn fach neu dameidiog, a byddai ehangu ac adfer y cynefinoedd coetir hyn yn darparu buddion ecolegol sylweddol.

Tabl 1.3 Coetir yng Nghymru yn ôl Math o Gynefin ^{25,26}

Math o gynefin	Arwynebedd (Mil Hectar)
Coetir conwydd anffroddol	145
Coetir collddail cymysg yr iseldir	79
Coetir gwlyb	28
Coed derw'r ucheldir	26
Cynefin llydanddail heb ei ddosbarthu fel	12
Coed ynn cymysg yr ucheldir	7
Coetir ffawydd/ywen yr iseldir	6
Bedw yn dominyddu coed derw yr ucheldir	2
Wedi'i glirio ac mewn cyflwr o bontio pontio	6
Cyfanswm	313

5.8 Arwynebedd o goetir wedi'i reoli a'i dan-reoli yng Nghymru

Ardystiad Safon Goedwigaeth y DU (UKFS)

Gwyddys bod 146,000 hectar (47%) o goetiroedd yng Nghymru yn cael eu rheoli yn unol â gofynion Safon Goedwigaeth y DU (UKFS) a Safon Sicrwydd Coetir y DU (UKWAS).^{25,27} Mae'r ffigur hwn yn cynnwys 117,000 hectar o Ystad Coetir Llywodraeth Cymru (WGWE) a 29,000 hectar o goetiroedd preifat a ardystiwyd o dan gynlluniau'r Cyngor Stiwardiaeth Coedwigaeth (FSC) a neu'r Rhaglen Cymeradwyo Ardystio Coedwigoedd (PEFC).

Mae'n debygol bod 146,000 hectar yn amcangyfrif rhy isel o arwynebedd coetir yng Nghymru mewn rheolaeth weithredol.²⁸ Yn 2015, gwyddys bod 55,000 hectar o goetir preifat yn cael ei reoli yn ôl UKFS yn seiliedig ar yr arwynebedd o goetir sy'n derbyn cyllid grant ac roedd 24,000 hectar yn ardystiedig o dan gynlluniau.³⁸ Fodd bynnag, gan nad yw'n bosibl gwybod a ardystiwyd ardaloedd o fewn y cynlluniau grant hefyd, nid yw cyfanswm arwynebedd y coetir a reolir yn ôl UKFS yn hysbys. Felly, yn 2015 amcangyfrifwyd bod rhwng 141,000 a 172,000 hectar o goetir yng Nghymru yn cael ei reoli yn ôl UKFS, er pe na bai unrhyw orgyffwrdd rhwng ardaloedd a ariennir gan grant ac ardaloedd ardystiedig gallai hyn fod wedi bod mor uchel â 196,000 hectar. Yn y Strategaeth Coetiroedd i Gymru² ac Adroddiad o Gyflwr Adnoddau Naturiol³⁵ adroddwyd bod 203,000 hectar o goetir Cymru yn cael ei reoli yn ôl UKFS yn 2014.C

Coetir heb ardystiad

Y tu hwnt i'r 146,000 hectar y gwyddys eu bod wedi'u rheoli yn ôl UKFS yn 2020²⁵, mae natur a graddau rheolaeth y 163,000 hectar (53%) sy'n weddill o goetir yn llai sicr. Bydd rhai yn cael eu rheoli'n weithredol ar gyfer gwahanol fuddion ond heb eu hardystio. Mae coetiroedd nad ydyn nhw'n cael eu rheoli'n llawn yn dangos rhywfaint o reolaeth ond mae potensial i ddarparu gwasanaethau ecosystem ychwanegol. Mewn gwirionedd, mae llawer o reolwyr yn ystyried eu bod yn rheoli eu coetir mewn cyferbyniad â chanfyddiadau ac ystadegau swyddogol ⁹.

Nid oes rheolaeth weithredol yn digwydd ar goetiroedd heb eu rheoli; Mae'n bosibl fod hyn yn fwriadol i gefnogi amcanion amgylcheddol neu gall ddigwydd oherwydd bod rheolaeth yn cael ei hystyried yn aneconomaidd oherwydd maint, oherwydd bod coetiroedd yn anhygyrch, neu oherwydd diffyg cymhelliant neu wybodaeth.²⁸ Dylid ystyried y newidynnau hyn mewn perthynas â chreu coetir gan fod polisi coedwigaeth Llywodraeth Cymru yn cynnwys yr uchelgais i gynyddu arwynebedd coetiroedd mewn rheolaeth weithredol.²

Cyflwr Ecolegol Coetir NFI

Mae adroddiad Cyflwr Ecolegol Coetir y Rhestr Goedwig Genedlaethol ar gyfer Cymru²⁶ yn crynhoi arwynebedd a chyflwr coetiroedd NFI brodorol, coetiroedd sydd bron yn frodorol a choetiroedd anffrodorol yng Nghymru, ac felly'n darparu gwybodaeth werthfawr am goetir heb ardystiad yng Nghymru; gweler Tabl 1.4 ac Atodiad A2. Dyma'r canfyddiadau allweddol perthnasol:

- 150,399 hectar o goetir brodorol a 154,822 hectar o goetir anffrodorol yng Nghymru
- Mae 9% o goetir brodorol mewn cyflwr ffafriol a 90% mewn cyflwr canolradd
- Mae 99% o goetir anffrodorol mewn cyflwr canolradd ac 1% mewn cyflwr ffafriol
- Mae 99% o goetir yng Nghymru mewn cyflwr ffafriol neu ganolraddol; fodd bynnag, gan fod y mwyafrif mewn cyflwr canolradd gellir gwella hyn
- Mae standiau conwydd a reolir ar gyfer pren yn debygol o sgorio'n llai ffafriol yn erbyn y meini prawf cyflwr ecolegol a ddefnyddir (e.e. fflora daear, adfywio, rhywogaethau brodorol, hen goed, dosbarthiad oedran), ond maent yn debygol o gael eu rheoli'n weithredol.
- Ni chynhwysir cyflwr gorchudd coed y tu allan i ardal coetir NFI, gan gynnwys coetiroedd bach, grwpiau o goed a gwrychoedd.
- Mae angen mwy o dystiolaeth a data arolwg mwy newydd.

Tabl 1.4 Arwynebedd coetir yng Nghymru a ddosberthir fel ardal ffafriol, ganolradd neu anffafriol²⁶

Math o Goetir	Cyfanswm yr Arwynebedd	Ffafriol		Canolradd		Anffafriol	
	Arwynebedd (hectar)	Arwynebedd (hectar)	%	Arwynebedd (hectar)	%	Arwynebedd (hectar)	%
Brodorol	150,399	13,244	9%	135,128	90%	218	0%
Bron yn frodorol a darnau	7,004	111	2%	6,665	95%	150	2%
Anfrodorol	154,822	1,019	1%	153,386	99%	2,303	1%
Ni ellir nodi	718						
Cyfanswm	312,943	14,375	5%	295,179	94%	2,671	1%

5.9 Maint coetir

Mae coetiroedd o wahanol feintiau yn darparu buddion gwahanol, ac felly mae ystyriaethau maint coetir yn bwysig ochr yn ochr â'r amcan rheoli.^{20,39}

Coetiroedd bach sy'n rhoi enillion bioamrywiaeth i rywogaethau ymyl coetir, a choetiroedd mwy sy'n darparu cynefinoedd i arbenigwyr coetir (ond o bosibl yn disodli bywyd gwyllt arall, felly mae'n rhaid eu lleoli'n ofalus i leihau cyfaddawdu)²⁰. Er bod coetiroedd bach newydd yn sicrhau enillion bioamrywiaeth, mae darnio yn bwysau sylweddol sy'n effeithio ar gyflwr coetir brodorol, mae bron i 22,000 o goetiroedd wedi'u nodi fel rhai sy'n llai na 2.0 hectar ac mae hanner y standiau coetir brodorol yng Nghymru i'w cael mewn coedwigoedd sy'n llai na neu'n hafal i 20 hectar³⁵. Mae hyn yn nodi'r angen i greu ardaloedd ychwanegol o goetir brodorol ger neu gerllaw coetiroedd brodorol bach i gynyddu eu maint a'u gwytnwch a sicrhau buddion amgylcheddol sylweddol.²⁰

Mae coetiroedd masnachol yn economaidd i'w rheoli ar raddfeydd mwy, gydag isafswm maint delfrydol o 20 hectar, neu glwstwr o goetiroedd maint cymedrol yn agos at ei gilydd.¹⁵

Nid yw maint coetir yn cael unrhyw effaith sylweddol ar ddal a storio carbon ac mae coetiroedd o bob maint yn sicrhau buddion lliniaru newid yn yr hinsawdd.⁴⁰

Mae coetiroedd bach ar ffermydd a rhai cymunedol yn darparu buddion o ran tanwydd coed domestig a buddion eraill ar raddfa fach. Mae coetiroedd bach a nodweddion llinol hefyd yn sicrhau buddion iechyd sylweddol i fodau dynol a da byw ac yn darparu buddion economaidd anuniongyrchol.³⁹ Mae anfanteision posibl o ddefnyddio tanwydd coed ar ansawdd aer mewn rhai ardaloedd.

Mae coetiroedd o bob maint yn darparu buddion hamdden, gyda chynefinoedd hŷn a mwy naturiol yn cael eu gwerthfawrogi fwyaf. Mae bwlch tystiolaeth rhwng y buddion a ddarperir

gan wahanol fathau o gynefinoedd (e.e. man agored, coetir) gyda hygyrchedd yn brif benderfynydd.³⁹

6 Yr Uchelgais ar gyfer Creu Coetir yng Nghymru

Er mwyn cwrdd â thargedau creu coetir mae angen i ni ddeall yr hyn yr ydym yn anelu at ei gyflawni ac erbyn pryd. Yma rydym yn adolygu targedau creu coetir a'r effaith y byddant yn ei chael. Mae coedwigaeth yn fater datganoledig ac mae gan y gweinyddiaethau datganoledig yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon eu targedau creu coetir eu hunain. Rydym yn cyflwyno cyfraddau plannu ac ailstocio hanesyddol a risgiau posibl i iechyd coed.

6.1 Targedau creu coetir yng Nghymru

Targed cyfredol Llywodraeth Cymru yw "Cynyddu plannu coed i o leiaf 2,000 hectar y flwyddyn, gan anelu at gynyddu hyn i 4,000 hectar mor gyflym â phosibl" fel yr amlinellwyd yng nghynllun lliniaru hinsawdd statudol cyntaf Cymru, Ffyniant i Bawb: Cymru Carbon Isel¹ in 2019. Ar 29 Ebrill 2019, yn fuan ar ôl cyhoeddi'r Cynllun Lliniaru Hinsawdd, cyhoeddodd Gweinidog yr Amgylchedd, Lesley Griffiths, argyfwng hinsawdd yng Nghymru⁴¹. Mae hyn yn ymestyn y targed blaenorol o 2000 hectar y flwyddyn rhwng 2020 a 2030 a thu hwnt, fel yr amlinellwyd yn y Strategaeth Coetiroedd i Gymru.²

Effaith

Byddai cyrraedd y targed o greu 2000 hectar o goetir y flwyddyn yn cynyddu gorchudd coetir yng Nghymru 20,000 hectar y degawd ac yn cynyddu canran gorchudd tir y coetir ychydig o dan 1% y degawd. Erbyn 2050, byddai hyn yn cynyddu gorchudd coetir i 366,000 hectar a 17.7% o orchudd tir. Byddai'r targed uwch o 4000 hectar y flwyddyn yn cynyddu gorchudd coetir 1.9% y degawd ac yn cynyddu gorchudd coetir Cymru i 426,000 hectar, 20.5% o orchudd tir, erbyn 2050. (Tabl 2.1).

Tabl 2.1 Effaith targedau plannu coetir ar arwynebedd coetir a gorchudd coetir 2020-2050								
Targed Plannu (ha/blwyd dyn)	Cynnydd % yng ngorchudd tir bob degawd	Arwynebedd coetir (hectar)				Gorchudd Coetir (%)		
		2030	2040	2050	Ymhellach	2030	2040	2050
2,000	0.96%	329,000	349,000	369,000	60,000	15.87	16.83	17.8
4,000	1.93%	349,000	389,000	429,000	120,000	16.83	18.76	20.69

6.2 Targedau creu coetir y DU

Lloegr

Ymrwymodd Llywodraeth y DU i gynyddu gorchudd coetir yn Lloegr i 12% o arwynebedd y tir erbyn 2060 yn y Cynllun Amgylchedd 25 Mlynedd ⁴²; a hynny'n awgrymu cyfraddau

plannu o leiaf 5,000 hectar y flwyddyn. Mae'r ymrwymiad maniffesto dilynol i gyrraedd Net Zero erbyn 2050 yn debygol o arwain at gynnydd i'r targed hwn. Cynhaliwyd ymgynghoriad ar Strategaeth Coed Lloegr rhwng Mehefin a Medi 2020 a chyhoeddir y canlyniadau eleni.⁴³ Mae ymrwymiad maniffesto Llywodraeth y DU i gynyddu plannu coed ledled y DU i 30,000 hectar y flwyddyn erbyn 2025 ac i gynnal hyn hyd at 2050³¹ yn adlewyrchu argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd (CSC) yn yr adroddiad Net Zero i gyrraedd allyriadau sero neterbyn 2050³². Byddai hyn yn cynyddu gorchudd coetir yn y DU o 13-17%.

Yr Alban

Mae Climate Change Plan: Third Report on Proposals and Policies Llywodraeth yr Alban ⁴⁴ a Strategaeth Goedwigaeth yr Alban 2019-2029⁴⁵ yn amlinellu targedau i greu 10,000 hectar y flwyddyn yn 2019/2020, gan godi i 12,000 hectar y flwyddyn o 2020/2021, 14,000 hectar y flwyddyn o 2022/2023, 15,000 hectar y flwyddyn o 2024/2025; gan gynnwys 3000-5000 hectar o goetir brodorol newydd y flwyddyn. Y nod yw cynyddu gorchudd coedwig o 18.7% i 21% erbyn 2032. Yr Alban yw'r unig genedl yn y DU i wireddu targedau plannu (yn 2019).

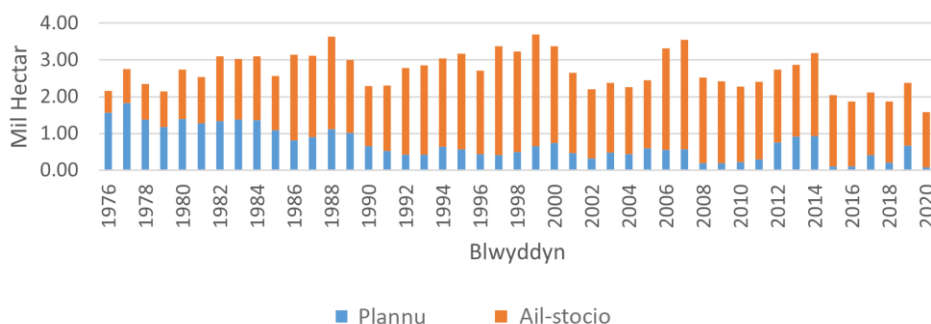
6.3 Targedau creu coetir blaenorol.

Gosodwyd targedau creu coetir uchelgeisiol gan holl genhedloedd y DU; fodd bynnag, ni chododd cyfraddau plannu i'w gwireddu. Gosododd Strategaeth Cymru ar y Newid yn yr Hinsawdd ⁴⁶ yr uchelgais i gynyddu arwynebedd coetir 100,000 hectar cyn 2030 trwy gyfradd blannu o 5,000 hectar y flwyddyn dros 20 mlynedd. Fodd bynnag, dim ond 3,203 hectar o goetir newydd a gafodd eu creu rhwng 2010 – 2015.⁴⁷ Gosodwyd nod diwygiedig o 10,000 hectar o blannu newydd erbyn 2020, ond dim ond 1,470 hectar a blannwyd rhwng 2016 and 2020.²⁵

6.4 Cyfraddau plannu

Mae cyfraddau cyfartalog creu coetir wedi gostwng ers yr 1970au a'r 80au²⁵ Ffigur 2.1. Roedd y gostyngiad hwn o leiaf yn rhannol oherwydd Deddf Cyllid 1988 a gyflwynodd newidiadau sylweddol i drethiant coetiroedd masnachol yn y DU⁷⁸ ac oherwydd gostyngiad mewn gwerthiant tir amaethyddol oherwydd cynnydd yn y gefnogaeth i ffermwyr.

Ffigur 2.1. Plannu ac Ail-stocio Newydd yng Nghymru 1976-2020

Ffigur 2.1 Plannu ac ailstocio yng Nghymru 1976–2020, mil hectar y flwyddyn.²⁵

6.5 Datgoedwigo & Iechyd Coed

Mae gorchudd coetir yn y DU wedi'i warchod gan y gyfraith, ac mae'r arwynebedd o goetir a dorrir yn cael ei reoleiddio. Tybir bod coetir a dorriwyd yn llwyr, oherwydd cynaeafu neu blâu neu ddifrod afiechydon yn cael ei ailblannu ac mae targedau plannu yn eithrio ailstocio. Mewn ychydig o achosion awdurdodedig, mae gorchudd coed yn cael ei glirio'n barhaol a dylid plannu darn o goetir i wneud iawn am hynny. Yn achos adfer mawndiroedd, bydd coetir yn cael ei glirio i ddarparu buddion cydnabyddedig. Mae risg fach o golli gorchudd coed yn barhaol oherwydd difrod plâu neu afiechyd neu ddatgoedwigo didrwydded.

Yn 2017, cofnodwyd 20,000 hectar o goetir llarwydd yng Nghymru ^{s25} (Tabl 1.2), a'r cyfan mewn perygl o *Phytophthora ramorum* a thorri statudol³⁰. Mae Tabl 2.2 yn dogfennu ardaloedd torri coed o dan hysbysiadau iechyd planhigion statudol.²⁵

Mae *Hymenoscyphus fraxineus* (gwywiad coed ynn *Chalara*) yn gyffredin ledled Cymru, gan achosi gwywo a dirywio sylweddol, gan roi coetiroedd mewn perygl o wywo neu dorri gorfodol²⁹. Mae 19,000 hectar o goetir ynn²⁵ (Tabl 1.2) gan gynnwys 7,000 hectar o goedwigoedd ynn cymysg yr ucheldir²⁶ (Tabl 1.3), sy'n gynefin blaenoriaeth Adran 7 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016³⁷. Mae'n bosibl bod 91,000 hectar ychwanegol o goetiroedd colddail cymysg a chynefin llydandail²⁶, sydd hefyd yn gynefinoedd blaenoriaeth adran 7, yn cynnwys ynn mewn cymysgeddau agos â rhywogaethau eraill. Er mwyn osgoi datgoedwigo a difrodi cynefinoedd â blaenoriaeth, mae angen cefnogaeth ar gyfer rheoli goedwigoedd ynn ucheldir a choetiroedd ynn sensitif, ac os cefnogir hynny gan ymchwil, cefnogaeth i ailblannu ynn gyda rhywogaethau priodol yn eu lle.

Rydym yn nodi na fydd ffigurau wedi'u diweddarau ar gael yn SoNaRR 2020.

Yn ogystal â choetiroedd, mae gwrychoedd, grwpiau a choed unigol hefyd mewn perygl o *Chalara*. Mae SoNaRR³⁵ yn adrodd bod "Chalara yn fygythiad mawr i wrychoedd. Mae gwrychoedd Cymru yn cynnwys cryn dipyn o ynn, yn haen y llwyni ac fel coed safonol. Wrth i ynn ddirywio dros y blynyddoedd i ddod, bydd bylchau yn ffurfio mewn gwrychoedd a chollir cyfran sylweddol o'r coed aeddfed yn ein tirwedd. Mae hyn yn debygol o gael effaith fawr ar rywogaethau eraill sy'n dibynnu ar wrychoedd a choed annibynnol". Dylid annog cadw coed i gynnal tacs a dibynnol gan gynnwys cennau a chwilod sy'n ddibynnol arnynt. Gellid ystyried cefnogaeth i ailblannu er mwyn cadw gorchudd coed, yn enwedig lle mae angen cael gwared ohono er mwyn iechyd a diogelwch. Er mwyn osgoi bylchau mewn gwrychoedd, gellid gostwng uchder i uchder y gwrychoedd neu adael fel coed marw wrth i orchudd coed arall gael ei sefydlu.

Tabl 2.2 Ardaloedd torri o dan Hysbysiadau Iechyd Planhigion Statudol ²⁵

Blwyddyn	Arwynebedd (000)	Blwyddyn	Arwynebedd (000)
2010-11	0.8	2015-16	1.5
2011-12	0.5	2016-17	0.2
2012-13	1.5	2017-18	1.3
2013-14	4.6	2018-19	1.9
2014-15	0.4		

7 Y Grymoedd sy'n Ysgogi Creu Coetir

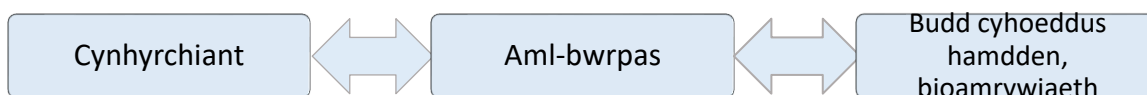
Mae coetiroedd yn darparu ystod o fuddion amgylcheddol, ariannol ac iechyd cyhoeddus lleol a chenedlaethol, a nwyddau marchnad a nwyddau heblaw rhai marchnad i dirfeddianwyr a thenantiaid. Er mwyn cwrdd â thargedau creu coetir mae angen i ni ddeall y buddion a'r grymoedd sy'n arwain rheolwyr tir i ddewis (neu beidio â dewis) i greu coetiroedd. Mae angen i ni hefyd ddeall y nodau polisi yr ydym yn ceisio eu cyflawni o goetiroedd newydd a choetiroedd y dyfodol, lle mae'r rhain yn alinio a lle mae gwrthdaro.⁷¹

7.1 Buddion fel ysgogwyr ar gyfer creu coetir

Yn sail i benderfyniadau rheoli tir mae ystod o agweddau a gwerthoedd cymdeithasol, diwylliannol, hanesyddol, yn ogystal â newidynnau economaidd, a rhai'n seiliedig ar dir. Mae coetiroedd yn darparu ystod eang o fuddion, gan gynnwys nwyddau a gwasanaethau marchnad a nwyddau heblaw rhai marchnad.^{15,39} Mae penderfyniadau ynghylch creu coetiroedd, a phryd a ble i greu coetiroedd yn cael eu dylanwadu'n rhannol gan y buddion y maent yn eu darparu, yn aml yn fuddion lluosog. Yma rydym yn archwilio'r buddion a all ysgogi tirfeddianwyr i greu coetir, a'r buddion sy'n gweithredu fel ysgogwyr polisi ar gyfer creu coetir. Ni fwriedir i'r adran hon fod yn adolygiad llawn o ddarpariaeth Gwasanaethau Ecosystem coedwig³⁹. Nodwn efallai na fydd ysgogwyr hanesyddol creu coetir yr un peth â'r ysgodiadau cyfredol.

Grwpiau Tirfeddianwyr

Mae tystiolaeth yn awgrymu y gellir grwpio tirfeddianwyr a rheolwyr tir yn ôl yr hyn sy'n eu cymhell wrth reoli tir, gan gynnwys creu coetir, yn dri grŵp sy'n eistedd ar hyd sbectrwm o gynhyrchu refeniw i fuddion cyhoeddus, gyda grŵp amlbwrpas canolog yn rheoli ar gyfer amcanion cymysg^{3,10,12} (Ffigur 3.1).

Ffigur 3.1 Yr hyn sy'n ysgogi tirfeddianwyr i greu coetir

Incwm

Mae'r prif ysgogwyr i lawer o dirfeddianwyr yn economaidd, p'un a ydynt yn cynhyrchu incwm, buddsoddiad hirdymor neu ryddhad treth. Mae cynhyrchu masnachol yn llwybr allweddol i gynhyrchu refeniw, ynghyd â thanwydd pren, incwm hamdden, taliadau am ddal a storio carbon, a grantiau.

Cynhyrchu Masnachol

Mae coedwigoedd cynhyrchiol, conwydd yn bennaf, yn cael eu rheoli i ddarparu pren a chynhyrchion pren, mwydion coed a chynhyrchion papur, a/neu fiomas ar gyfer cynhyrchu ynni, yn bennaf i gynhyrchu refeniw Mae coedwigoedd masnachol hefyd yn cyflwyno cyfle

buddsoddi a gallant ddarparu buddion treth gan eu bod yn rhydd o dreth incwm, treth ar enillion cyfalaf a threth etifeddiaeth ²¹. Ymhlith y perchnogion mae unigolion preifat, busnesau a buddsoddwyr masnachol sy'n aml yn defnyddio asiantau rheoli coedwigoedd; hefyd ystadau preifat mawr, y WGWE a rhai ffermwyr fel rhan o'u hystadau a'u daliadau. Gellid creu coetir cynhyrchiol newydd ar ystadau a ffermydd mwy, neu gellir prynu tir yn benodol ar gyfer creu coetir cynhyrchiol, *h.y.* trwy werthu fferm. Ar hyn o bryd mae mwy o fuddsoddwyr yn awyddus i brynu tir ar gyfer creu coetir nag sydd o dir ar gael.⁷⁷ Fodd bynnag, mae gwrthdaro posibl rhwng tîrffeddiannwyr a buddsoddwyr anghysbell yn prynu tir ar gyfer coedwigo heb fudd i'r gymuned leol na chefnogaeth y gymuned honno.

Atafaelu a gwrthbwysu carbon

Mae coetiroedd yn atafaelu carbon sy'n cyfrannu at liniaru newid yn yr hinsawdd.⁴⁰ Gall coetiroedd newydd gofrestru ar gyfer credydau carbon sy'n gwrthbwysu allyriadau carbon ac yn darparu cymhelliant economaidd i greu coetir, gellir eu rheoli hefyd ar gyfer buddion eraill gan gynnwys cynhyrchu coed, bioamrywiaeth a hamdden. Mae sefydlu Cod Carbon y coetir yn galluogi creu coetir i wneud iawn am allyriadau carbon.⁴⁹ Gall buddsoddwyr, busnesau, ffermwyr a choetiroedd cymunedol gofrestru ar gyfer credydau carbon fel ysgogydd amgylcheddol ac economaidd amgen neu ychwanegol i greu coetir. O'r herwydd, gellir rheoli coetiroedd a grëir ar gyfer atafaelu carbon hefyd ar gyfer buddion eraill gan gynnwys cynhyrchu coed, cadwraeth a hamdden.

Tanwydd pren

Mae llawer o goetiroedd bach yn cael eu rheoli ar gyfer tanwydd coed domestig a marchnadoedd tanwydd coed lleol ar raddfa fach, gan gynnwys rhai ar ffermydd. Mae rhai yn cael eu rheoli ochr yn ochr â buddion eraill fel hamdden a bioamrywiaeth. Mae codiadau diweddar ym mhrisiau tanwydd coed wedi cefnogi cynnydd yn arwynebedd a rheolaeth coetiroedd llydanddail cynhyrchiol yn y DU.³⁸

Tyfir coedwigaeth cylchdro byr a phrysgoed ar gyfer biomas ar gyfer ynni adnewyddadwy a defnyddir cyd-gynhyrchion o felinau llifio ar gyfer cynhyrchu gwres ac ynni.

Amddiffyniad

Mae coetiroedd bach neu nodweddion coetir llinol yn cael eu creu i ddarparu cysgod i bobl, cnydau neu anifeiliaid rhag gwynt, glaw neu wres; neu i ddarparu rhwystr gweledol neu rwystr sain. Gallant ddarparu buddion iechyd, amgylcheddol ac economaidd, megis cynyddu ansawdd aer. Mae'r nodweddion coetir hyn yn debygol o gael eu hintegreiddio i ddefnyddiau tir eraill fel ffermio.³⁹

Mae'r diddordeb mewn creu a rheoli coetir ar gyfer rheoli llifogydd yn naturiol yn cynyddu, yn yr un modd â choetir torlannol ar gyfer cysgodi cyrsiau dŵr a phlannu rhywogaethau coed rhywogaethau coed gwreiddiau dwfn sy'n tyfu'n araf, ar gyfer sefydlogi llechweddau bryniau a lleihau risgiau tirlithriad.³⁹

Hamdden bersonol

Gellir creu coetiroedd yn benodol at ddibenion hamdden personol neu er elw fel rhan o arallgyfeirio busnes ar ffermydd ac ystadau mawr, megis ar gyfer beicio mynydd, ecodwristiaeth neu saethu.

Bioamrywiaeth

Gellir plannu rhywogaethau llydanddail a choed brodorol i ddarparu buddion amgylcheddol megis creu cynefinoedd ar gyfer rhywogaethau ymyl coetir ac arbenigwyr coetir, cysylltedd ecolegol, cadwraeth, adfer planhigion ar safleoedd coetir hynafol a chynefinoedd torlannol, neu barthau clustogi. Gellir eu creu ar ffermydd, ystadau preifat, coetiroedd sy'n eiddo i elusennau neu'n cael eu rheoli ganddynt, neu goetiroedd cymunedol.

Diwylliannol

Gwelwyd adfywiad yn y diddordeb mewn arferion rheoli tir a choetir traddodiadol a chrefftau traddodiadol, megis rheoli coedlannau, gwneud siarcol, ac arferion gwaith coed gwyrdd. Mae'r rhain yn cymell rhai i greu coetir ac yn enwedig ar gyfer coetiroedd cymunedol a pherchnogaeth coetir ar raddfa fach.

7.2 **Buddion Anuniongyrchol**

Nid yw rhai gwasanaethau ecosystem a ddarperir gan goetiroedd o fudd i'r tirfeddiannwr na'r ardal gyfagos ac felly maent yn annhebygol o ysgogi rhai i greu coetir yn uniongyrchol. Mae'r buddion economaidd a chyhoeddus hyn yn cyd-fynd â strategaethau coedwigaeth a thargedau polisi. Gall codi ymwybyddiaeth o'r buddion hyn trwy wybodaeth ac addysg a throsi'r buddion hyn yn daliadau am nwyddau cyhoeddus gymell tirfeddianwyr i blannu coed er buddion anuniongyrchol.

Ansawdd aer

Mae llystyfiant, yn enwedig coetir, yn effeithlon wrth gael gwared â deunydd gronynnol, sy'n un o'r prif lygryddion aer sy'n effeithio ar iechyd pobl, o'r awyr. Mae coed bum gwaith mor effeithlon wrth gael gwared â deunydd gronynnol mân (PM2.5) na mathau eraill o llystyfiant a dwywaith mor effeithlon â mathau eraill o llystyfiant wrth ddal llygryddion eraill yn yr awyr fel amonia, osôn a sylffwr deuocsid. Mae conwydd yn fwy effeithlon wrth gael gwared ar lygredd na choed collddail. Efallai na fydd y lleoliad lle profir buddion yr un fath â lle mae'r broses o gael gwared â'r llygredd yn digwydd, *h.y.* mae coetiroedd o fudd i leoliadau yng nghyfeiriad y gwynt ac mae coetir gwledig o fudd i ardaloedd trefol. Mae angen ystyried lleoliad a chyfeiriad ffynonellau llygredd, cyfeiriad y gwynt ar y pryd, a lleoliad y boblogaeth sy'n elwa.³⁹

Hamdden gyhoeddus

Mae cyfran sylweddol o boblogaeth Cymru yn ymweld â choetiroedd yn rheolaidd ar gyfer cerdded, mynd â chŵm am dro a chael picnic. Mae'r ymweliadau hyn yn darparu buddion

gwasanaeth ecosystem ddiwylliannol i lawer o bobl. Mae angen cynyddu coetir hygyrch mewn ardaloedd sydd â gorchudd coetir isel. Gall canolfannau ymwelwyr sy'n darparu cyfleusterau hamdden fod o fudd i'r diwydiannau lletygarwch lleol. Gwerth hamdden seiliedig ar goetiir i economi Cymru yn 2014 oedd £85 miliwn (ar brisiau 2015).⁵⁶

Gwytnwch cymunedol

Gall creu coetir a buddsoddi mewn diwydiannau coed ddarparu buddion cymunedol lleol a chefnogaeth economaidd i ardaloedd gwledig, gan gynnwys adfywiad ôl-ddiwydiannol.⁵⁷

Cyflenwad pren cenedlaethol a'r economi werdd

Mae'r sector coedwigaeth yn darparu cyflogaeth a chyfraniadau uniongyrchol i economi Cymru trwy feithrinfeydd coedwig, rheolaeth a chontractwyr, cynaeafu, cludo a phrosesu cynhyrchion pren a mwydion coed, ynghyd â chefnogi economïau lleol a chenedlaethol yn anuniongyrchol trwy'r sector lletygarwch a chadwyni cyflenwi pren, gan gynnwys adeiladu, tai, ffensiō, cynhyrchion papur, biomas ar gyfer gwres ac ynni, a Chynhyrchion Pren wedi'u Peiriannu.¹⁵ Yn 2017 cyfrannodd y sector coedwigaeth gyfanswm Gwerth Ychwanegol Gros (GVA) o £665 miliwn i economi Cymru.⁴⁸ Gall ehangu adnoddau pren Cymru gefnogi'r economi, lleihau mewnforion a diwallu galw cynyddol y farchnad.^{58,59} Er bod cynhyrchu coed ar gyfer cynhyrchu refeniw yn un peth sy'n sbarduno creu coetir cynhyrchiol, mae'n annhebygol y bydd y buddion cenedlaethol hyn yn ysgogwyr newid yn lleol

7.3 Mathau o Ffermwyr

Ffermwyr yw'r tirfeddiannwr sydd â'rcyfle mwyaf i greu coetir.¹⁷ Mae'n grŵp mawr gydag ystod o agweddau a gwerthoedd. Nododd Eves *et al.*, (2015) 5 math gwahanol o ffermwr sy'n gysylltiedig â phlannu coetiroedd a choed,³ a gallai fod angen strategaethau gwahanol i gymell plannu ym mhob is-grŵp:

- Ffermwyr sy'n Canolbwyntio ar Fusnes: a chanddynt ddiddordeb mewn buddion ariannol, a llai o ddiddordeb mewn coetiroedd
- Plannwyr Pragmatig: daliadau mwy, yn fwy tebygol o blannu coed, ddiddordeb mewn buddion economaidd ac ariannol, mae ganddynt rai cymhellion amgylcheddol
- Perchnogion Coetir Awyddus: yn dal daliadau llai, mae ganddynt ddiddordeb mewn plannu coed er budd y cyhoedd ond nid o reidrwydd yn debygol o ymateb i gynlluniau cyhoeddus
- Ffermwyr Achlysurol sy'n cael eu cymell gan blannu er budd y cyhoedd
- Farmers First oedd y lleiaf tebygol o fod ag unrhyw ddiddordeb mewn plannu coed a choetiroedd. Gwelsant fuddion cyhoeddus o ran cynhyrchiant amaethyddol ac anfanteision canfyddedig o goed. Roeddent yn cynrychioli categori y mae'r ymchwilyr yn dod i'r

casgliad efallai na fyddai'n effeithlon i gyfeirio ymdrechion ato; fodd bynnag, efallai na fydd yn bosibl cyrraedd targedau heb ystyried ymyriadau i gyrraedd y grŵp hwn. Yn arwyddocaol nid yw'r ymchwil hon yn cynnwys ffermwyr tenant, ac yng Nghymru mae 25-30% o'r tir o dan gytundeb tenantiaeth.

7.4 Nodweddion Ffermydd a Ffermwyr

Daeth sawl ffactor i'r amlwg fel rhai arwyddocaol o ran dylanwadu ar benderfyniadau a'u deall:

Ymddygiad blaenorol

- Coetir presennol - mae ffermydd sydd â choetir presennol fwy na dwywaith yn fwy tebygol o fod â diddordeb mewn plannu ychwanegol^{3,10,21,51}
- Mae derbyn gynlluniau amaethyddol eraill yn barod yn golygu bod ffermwyr yn fwy tebygol o gofrestru mewn cynlluniau grant i blannu coed ^{3,10,50}
- Mae ffermwyr sydd â daliadau amrywiol yn fwy tebygol o blannu coed ^{10,53}

Nodweddion tirfeddiannwyr

- Oedran - mae gan ffermwyr iau fwy o ddiddordeb mewn creu coetir ^{10,21,50}
- Addysg - mae lefelau addysg uwch yn cydberthyn â diddordeb cynyddol ^{3,10,50}
- Mae gan berchnogion newydd (<5 mlynedd) fwy o ddiddordeb mewn plannu coed

Nodweddion ffermydd

- Maint y fferm - roedd y rhai â daliadau mwy yn fwy tebygol o greu coetiroedd, hyd at 10-20% o arwynebedd tir (er nad yw'r trothwy hwn wedi'i wirio) ^{3,10,21,50,54,55}
- Math o dir, math o fferm, a chynhyrchedd - gallu integreiddio coed i dir porfa ond nid i dir âr
- Roedd ffermwyr rhydd-ddaliadol yn fwy tebygol o greu coetir na ffermwyr sy'n denantiaid³
- Roedd cymdogion â choetir yn fwy tebygol o greu coetir ^{10,21}
- Mae lefelau elw fferm yn dylanwadu ar y nifer sy'n mynd am grantiau a chreu coetir

Cymdeithasol a diwylliannol

Mae agweddau perchnogion a thenantiaid fferm hefyd yn cael eu dylanwadu gan reolwyr ac asiantau, rheoleiddwyr, aelodau o'r teulu, ffrindiau a chymdogion ^{4,9,21,53}

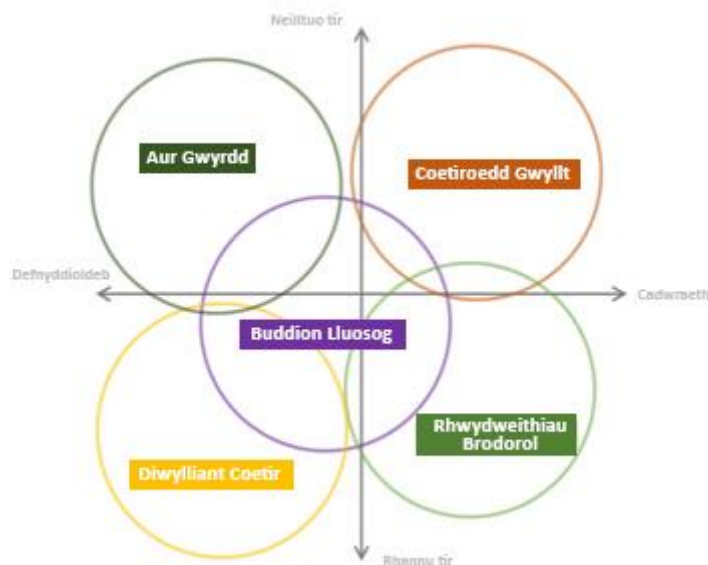
Archwilir y rhwystrau cymdeithasol a diwylliannol sy'n atal ffermwyr rhag creu coetir yn Adran 9. Yn yr un modd â'r mwyafrif o dueddiadau, gall fod mabwysiadwyr cynnar, rhai sy'n ymrwymo fel rhan o'r prif ffrwd a rhai sy'n ymrwymo yn hwyr. Os yw profiadau o greu coetir yn gadarnhaol, gall ddylanwadu ar gyfradd creu coetir trwy ddylanwadu'n gadarnhaol ar normau cymdeithasol.

7.5 Alinio Ysgogwyr a Chymhellion

Mae tirfeddianwyr yn rheoli ar gyfer ystod o fuddion ac amcanion ac felly gall ymyriadau gwahanol gymell gwahanol grwpiau i greu coetir. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod angen i gymhellion fod yn gyson ag amcanion rheoli - ni fydd cymhellion ariannol yn unig yn newid rheolaeth os nad ydyn nhw'n cyd-fynd â chredoau, gwerthoedd ac uchelgeisiau tirfeddianwyr ar gyfer rheoli tir.^{4,11} Mae gan dirfeddianwyr preifat eu hamcanion rheoli eu hunain ac maent yn ymateb i ystod eang o bolisiau ac ysgogiadau ac un ffactor yn unig yw coedwigaeth^{4,9} Mae Tabl 3.1 yn mapio mathau o dirfeddianwyr i ysgogiadau.

7.6 Gweledigaethau Defnydd Tir: Rhannu tir i neilltuo tir

Yn ychwanegol at y penderfyniad ynghylch creu coetir ai peidio yw'r cwestiwn am y math o goetir - y tu hwnt i gonwydd neu lydanddail, i sut mae'r gorchudd coed yn cael ei integreiddio i'r dirwedd a'r tirddaliadau. Archwiliodd Burton et al (2018) y gweledigaethau hyn ar gyfer creu coetir (yn yr Alban) gan ychwanegu echel ychwanegol o rannu tir (gan integreiddio cadwraeth a chynhyrchu ar yr un tir) i neilltuo tir (gwahanu cadwraeth a chynhyrchu) i'r echelin budd cynhyrchu-cyhoeddus yn Ffigur 3.1 gweler Ffigur 3.2.³³

Ffigur 3.2 Pum gweledigaeth ar gyfer ehangu coetir yn y dirwedd (Burton et al., 2018)³³

Mewn rhai gweledigaethau gwelwyd coedwigoedd a ffermydd yn cael eu gwahanu yn y dirwedd: Mae 'aur gwyrdd' yn gynhyrchiol ac yn barod i dderbyn grantiau ac ehangu planhigfeydd masnachol, roedd eraill yn cynnwys coetiroedd (ar wahân) ar ffermydd ac mae 'diwylliant coetir' yn gweld ardaloedd bach o goetir cynhyrchiol mewn cymysgedd agos dros dir. Mae gweledigaethau eraill yn integreiddio defnydd o'r tir, fel yn achos amaethgoedwigaeth neu dir pori bren. 'Coed gwylt' sy'n creu neu'n adfywio coetir agos at natur ar draws y dirwedd ar raddfeydd mwy, mae coetiroedd lled-naturiol 'Rhwydweithiau Brodorol'

yn cael eu hadfer a'u hail-gysylltu, eu hintegreiddio â defnyddiau tir eraill, gan osgoi darnio cynefinoedd tir agored, gyda pharthau trosglwyddo rhwng defnyddiau tir.

Buddion lluosog' Mae coed a choetiroedd a reolir yn gynaliadwy yn 'pwytho i mewn' ac yn ategu cymysgedd amrywiol o ddefnyddiau tir ar raddfa'r dirwedd. Bydd egluro'r gweledigaethau hyn â pherchnogion tir yng Nghymru ac alinio cyfathrebu a chymhellion gyda hoffterau a chyfleu gweledigaethau a rennir ar gyfer defnydd tir yn elfennau pwysig o sicrhau newid o ran defnydd tir.

Tabl 3.1 Ysgogiadau allweddol ar gyfer creu coetir yn ôl tirlfeddiannwr

Tirlfeddiannwr Amcan	Coedwigaeth Fasnachol	WGWE	Ystadau Preifat	Ffermwr	Cymuned	Elusen Corff anllywodra ethol	Cwmnïau dŵr	Y Weinyddiaet h Amddiffyn
Pren	x	x	x	x				
Mwydion coed a phapur	x	x	x	x				
Tanwydd pren	x	x	x	x	x			
Carbon	x£	x	x	x	x	x		
Amddiffyniad		x	X	x	x	x		x
Hamdden		x	X	x	x	x		
Diwylliant		x	X	x	x	x		
Bioamrywiaeth		x	x	x	x	x		
Ansawdd dŵr		x	x			x	x	
Llifogydd		x	X				x	
Ansawdd aer		x		x				
Hyfforddiant								x
Allwedd	Masnachol	Buddion	Cyhoeddus	Dŵr	Awyr			

8 Potensial ar gyfer Creu Coetir yng Nghymru

Mae'r potensial i greu coetir yn dibynnu ar berchnogaeth tir, argaeledd, addasrwydd ecolegol ar gyfer coetir, ffactorau economaidd, cymdeithasol a diwylliannol sy'n dylanwadu ar wneud penderfyniadau. Mae rhywfaint o dir wedi'i eithrio rhag greu coetir oherwydd sensitifrwydd amgylcheddol⁶⁰, anaddasrwydd ar gyfer coedwigaeth, defnydd cystadleuol, cadwraeth hanesyddol neu ddiwylliannol, neu wrthwynebiad rhanddeiliaid. Mae'r map Cyfleoedd Coetir yn cynnwys ardaloedd lle gallai sefydlu coed fod yn optimaidd.¹⁴

Mae yna ystod eang o opsiynau ar gyfer cynyddu coetir a gorchudd coed, gan gynnwys ehangu neu greu amaeth-goedwigaeth ychwanegol, coetiroedd fferm, lleiniau cysgodi, gwrychoedd, perllannau, coedwigoedd bwyd (ffrwythau, cnau, aeron), nodweddion llinellol (ffiniau, ffyrdd, rheilffyrdd a dyfrffyrdd), neu goetiroedd, ac ystod o fathau o goetiroedd, o ddail llydanddail brodorol, dail llydanddail cynhyrchiol i gonwydd cynhyrchiol. Mae gwahanol fathau yn addas ar gyfer gwahanol leoliadau ac maent o ddiddordeb i wahanol grwpiau o dirfeddianwyr.

8.1 Potensial Creu Coetir yn ôl Tirfeddianwyr

Mae diddordeb mewn deall y potensial ar gyfer greu coetir yn ôl grwpiau o dirfeddianwyr, ond nid oes digon o ddata ar berchnogaeth tir yn y parth cyhoeddus i ddarparu'r wybodaeth hon. Gallai dadansoddiad o berchnogaeth tir, gan gynnwys safleoedd tir llwyd cyn-ddiwydiannol, ddarparu atebion defnyddiol ar argaeledd tir posibl a chefnogi polisi creu coetir.

Mae ffermwyr yn cynrychioli'r grŵp tirfeddianwyr mwyaf yng Nghymru, ac felly mae dadansoddiad o'r potensial ar gyfer creu coetir ar dir amaethyddol yng Nghymru, gan gynnwys yn Rhaglen Monitro a Modelu'r Amgylchedd a Materion Gwledig (ERAMMP)^{Error!}
Reference source not found. Rhaglen Modelu Integredig ac adroddiad *Climate Smart Woodlands in Wales* ⁶¹ a gyflwynir yn yr adrannau canlynol.

8.2 Coetir Fferm

Mae ffermwyr yn cynrychioli'r grŵp tirfeddianwyr mwyaf yng Nghymru a'r cyfle mwyaf yn ôl ardal, i greu coetir. Defnyddir 88% o arwynebedd tir Cymru (1.753 miliwn hectar (ha)) fel tir amaethyddol (ffigurau 2015). Mae oddeutu 34,800 o ddaliadau ffermydd yng Nghymru; maint y daliad ar gyfartaledd yw 48 hectar (ffigurau 2015).¹⁷

Pe bai dim ond 3.42% o dir amaethyddol presennol Cymru yn cael ei ddefnyddio ar gyfer sefydlu coetiroedd newydd (h.y. 1.73 hectar ar ddaliad fferm o faint cyfartalog yng Nghymru), byddai targed creu coetir is Llywodraeth Cymru o 2,000 ha y flwyddyn (cyfanswm o 60,000 hectar erbyn 2050; gweler Tabl 2.1) yn cael ei fodloni. Byddai cynyddu'r uchelgais hon i sefydlu coed ar 6.85% o dir amaethyddol presennol Cymru (h.y.

3.45 ha ar ddaliad fferm Cymru o faint cyfartalog) yn cyflawni cyfanswm o 120,000 ha o goetir newydd.

Fodd bynnag, mae'r niferoedd yr adroddir arnynt uchod yn cynrychioli'r sefyllfa orau bosibl ac nid ydynt yn ystyried nifer y "ffermwyr gweithredol", y nifer sy'n hawlio'r cynllun taliad sylfaenol (BPS), na nifer y ffermwyr sy'n denantiaid. Efallai y bydd nifer gwirioneddol y daliadau fferm yng Nghymru y mae'n realistig bosibl creu coetir arnynt yn agosach at 11,000.

Mae adroddiad *Climate Smart Woodlands in Wales* ⁶¹ a gynhyrchwyd yn 2020 ar gyfer Llywodraeth Cymru, yn awgrymu yr amcangyfrifir bod 551,277 ha o dir amaethyddol wedi'i ddosbarthu, ar sail ei botensial cynhyrchiol, fel gradd 3b ALC yng Nghymru. Amcangyfrifir bod arwynebedd tir gradd Ab 3b sy'n addas ar gyfer tyfu sbriws Sitka yng Nghymru yn 531,975 ha, sef 96.5% o gyfanswm yr arwynebedd tir yn y categori ALC hwn. Mae'r awduron hefyd yn darparu ffigurau tebyg ar gyfer rhywogaethau coed eraill sydd wedi'u cynnwys yn yr un astudiaeth, sef: ffynidwydd Douglas 263,092 ha (47.7%); Pinwydd yr Alban 544,274 ha (98.7%); derw peduncwl 522,053 ha (94.7%); bedw arian 524,851 ha (95.2%); a ffawydd 344,971 ha (62.6%).

Mae *Climate Smart Woodlands in Wales* hefyd yn tynnu sylw at y ffaith bod cyfyngiadau allweddol ar hyfywedd tir ALC 3b ar gyfer buddsoddiad masnachol mewn sefydlu coetiroedd ar gyfer cynhyrchu coed gan gynnwys, am resymau economaidd a gweithredol, pellter i'r ffordd hygyrch agosaf ac (anaml) onglau llethr serth. Mae cyfyngiadau eraill yn nodi am resymau diogelu'r amgylchedd, e.e. dim sefydlu coetir ar fawn dwfn na safleoedd cadwraeth dynodedig, a chyfyngiadau ar sefydlu coetir mewn parthau torlannol ger cyrsiau dŵr. O dan y cyfyngiadau hyn, mae'r arwynebedd y tir ALC 3b sydd ar gael ar gyfer creu coetir yn lleihau. Fodd bynnag, dim ond 40,139 ha sydd wedi'i eithrio o goetir conwydd newydd oherwydd ei fod o fewn parth torlannol dynodedig. Os yw mynediad i'r ffordd yn cael ei ystyried, yna mae'n bosibl y bydd yr arwynebedd sydd ar gael yn fwy cyfyngedig: mae 37.8% o dir ALC3b fwy na 2000 m o ffordd A neu draffordd ac mae 67.5% fwy na 1000m o ffordd A neu draffordd. Mae'r darnau hyn o dir yn ddigonol i gyrraedd targedau creu coetir. Mae'r mwyafrif o glytiau unigol o radd ALC 3b lai nag 1 hectar, sy'n llawer llai na mwyafrif y coetiroedd masnachol presennol yng Nghymru, felly byddai cyfyngu coetiroedd masnachol newydd i dir o'r radd hon yn cyfyngu'n sylweddol ar y potensial ar gyfer buddsoddiad masnachol confensiynol. Bydd darnio'r darnau hyn hefyd yn cyfyngu ar y potensial i sefydlu o'r newydd rwydwaith cynefin coetir o werth bioamrywiaeth uchel. Fodd bynnag, mae lle o hyd i sefydlu coetiroedd cysgodol cynhyrchiol ar raddfa fach ar ffermydd ar gyfer cynyddu cynhyrchiant amaethyddol a darparu gwasanaethau ecosystem lleol eraill (megis darparu coed tanwydd a rhyng-gipio dŵr ffo).

8.3 Modelu Argaeledd Tir

Mae Llwyfan Modelu Integredig Rhaglen Monitro a Modelu'r Amgylchedd a Materion Gwledig (ERAMMP) yn archwilio math o fferm, economeg a darpariaeth gwasanaeth ecosystem ac

yn ymgorffori modelau trosglwyddo fferm i goetir o dan senarios hinsawdd, economaidd a masnach. Gallai'r modelau hyn ddarparu gwybodaeth ar ddarparu buddion gwasanaeth ecosystem a gwerthoedd cyfalaf naturiol o dan senarios creu coetir²² i fynd i'r afael â'r bwlch gwybodaeth cyfredol o effeithiau creu coetir ar ddarpariaeth ecosystem leol a chenedlaethol.

Gallai dadansoddiad gofodol ychwanegol o berchnogaeth tir, gwaharddiadau, addasrwydd ecolegol coedwig, ynghyd â modelu economeg defnydd tir, archwilio lefelau cymhelliant, a modelau gwyddorau cymdeithasol wedi'u segmentu yn ôl grŵp tirfeddianwyr archwilio a darparu gwybodaeth am gyfleoedd creu coetir, costau posibl a'r tebygolrwydd o derbyn.^{22,23} Mae Map Cyfleoedd Coetir Llywodraeth Cymru yn cynnwys gwybodaeth am goetir cyfredol ac ardaloedd lle mae creu coetir wedi'i eithrio ac ardaloedd o sensitifrwydd c mae'n cael ei ddiweddarau ar hyn o bryd.^{19,20}

Mae'r broses o ymgynghori ac ymgysylltu â rhanddeiliaid sy'n sail i waith llunio Datganiadau Ardal CNC yn arwain at greu cynlluniau rhanbarthol priodol ar gyfer creu coetir a fydd i gyd yn cyfrannu at y targed cenedlaethol ar gyfer Cymru.

8.4 Newid Perchnogaeth

Mae'n bwysig gwahaniaethu rhwng creu coetir sy'n digwydd fel newid mewn rheolaeth gan y tirfeddiannwr presennol fel perchnogion ystadau neu ffermwyr sy'n dewis plannu coed neu goetiroedd ar eu tir presennol, neu o ganlyniad i newid ym mherchnogaeth tir.

Mae ychydig bach o drosglwyddo perchnogaeth tir bob blwyddyn, rhai trwy fuddsoddwyr neu grwpiau cymunedol yn prynu tir gyda'r bwriad o greu coetir, a hefyd ymfudo trefol i wledig sy'n creu categori o dirfeddianwyr newydd â'u diwylliant a'u cymhellion eu hunain. Mae'r categori olaf hwn o dirfeddianwyr newydd yn tueddu i fod yn annibynnol yn ariannol ac wedi'u haddysgu'n dda ac yn fwy tebygol o greu coetir. Mae effeithiau Brexit a newidiadau i'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn debygol o gael effaith bellach ar ddefnydd tir a pherchnogaeth tir, gan gynnig potensial ar gyfer diwygio.⁶²

Mae cynlluniau cynhyrchiol ar raddfa fawr fel arfer yn dibynnu ar werthu a phrynu fferm gyfan neu ran o fferm, a all fod yn broses gymhleth oherwydd y broses AEC a gwrthwynebiadau posibl i blannu cynhyrchiol o gyfeiriad cymdogion neu gymunedau lleol.⁸ Nid yw plannu gan fuddsoddwyr anghysbell yn cael derbyniad da bob amser gan gymunedau lleol, a byddai'n well gan lawer pe bai tirfeddianwyr lleol yn gallu cadw eu tir, gan ddefnyddio cyllid cyhoeddus neu breifat i gefnogi plannu coed.

Yn ddiweddar, cyhoeddodd Llywodraeth yr Alban y bwriad i brynu tir i greu ardaloedd newydd o ystadau coedwigoedd cyhoeddus i gefnogi creu coetir a thargedau Net-Zero.⁶³ Mae rhai rhanddeiliaid yn cefnogi cynnydd yn ardal yr ystâd gyhoeddus, tra byddai'n well gan eraill weld arian yn cael ei wario ar gefnogi a chymell perchnogion tir, a chynyddu'r eiddo cyhoeddus fel 'dewis olaf'.

9 Rhwystrau i Greu Coetir

9.1 Rhwystrau cyffredin

Roedd rhai rhwystrau i greu coetir a gofnodwyd yn y llenyddiaeth yn berthnasol i sawl categori o dirfeddiannwr. Nodwn fod rhai rhwystrau a restrir yn y llenyddiaeth eisoes yn cael eu hadolygu gan CNC a Llywodraeth Cymru.

Ymgeisio a chymeradwyo

Mae cynlluniau grant yn gofyn am ormod o waith papur a gweinyddiaeth ac yn aml mae angen cymorth allanol arnynt.^{3,4,6,7,8,9} Mae'r amser rhwng gwneud cais a chymeradwyo yn araf, yn annibynadwy ac mae'r canlyniadau'n anghyson.^{54,55} Mae dyddiadau cau plannu yn aml yn rhy fyr ac nid ydynt yn alinio ag amseroedd plannu coedwigoedd blyneddol, sy'n cael eu pennu gan gyfyngiadau amgylcheddol fel adar sy'n nythu ar y ddaear a chyflwr y ddaear. Mae amserlenni byr yn rhoi galw mawr ar ymarferwyr,⁷ yn gallu cyfyngu ar ddewis rhywogaethau ac yn rhoi cyfran uchel o risg ar feithrinfeydd

Mae adborth anffurfiol yn awgrymu bod rhai rhanddeiliaid yn canfod bod "rhagdybiaeth yn erbyn coedwigaeth" wrth wneud cais am gynlluniau.⁷ Er mwyn i'r nifer sy'n ymgeisio gynyddu, rhaid mynd i'r afael â'r canfyddiad hwn a sicrhau chwarae teg gyfer pob sector. Mae'r broses Asesu Effaith Amgylcheddol wedi'i dogfennu fel un gymhleth, hir ac un sy'n cael ei gweinyddu gan ormod o sefydliadau,⁹ fodd bynnag mae hyn yn llai o rwystr yng Nghymru, lle mae ceisiadau'n cael eu sgrinio ymlaen llaw ac nad oes angen datganiad Amgylcheddol bob amser. Mae'r broses AEA yn dal i osod rhwystr i fuddsoddwyr sy'n gorfod caffael tir cyn ei ddilysu. Gall gwrthwynebwyr cynlluniau cynhyrchiol newydd gael lefel uchel o ddylanwad yn ystod y broses ymgynghori; mae'n bwysig ystyried safbwyntiau lleol a phenderfynu'n deg.^{4,8}

Dyluniad y Cynllun Grant.

Mae cynlluniau grant yn aml yn cael eu hystyried yn rhy gymhleth⁶ ac mae'n bosibl bod tirfeddianwyr yn gwneud cais am grantiau â llai o weinyddiaeth er eu bod yn llai addas ar gyfer eu tir ac yn darparu llai o fuddion cyhoeddus.^{4,21}

Nid yw cynlluniau grant bob amser yn cefnogi'r math o goetir neu'r dull rheoli a ddymunir. Nid yw tirfeddianwyr yn debygol o fod â diddordeb mewn grantiau lle maent yn wahanol i'w hamcanion rheoli arfaethedig a'u gweledigaeth ar gyfer y dyfodol felly maent yn dewis peidio â chreu coetir.

Gall cynlluniau grantiau creu coetir fod yn anghydnaws â chynlluniau amaethyddol presennol, gan na all tirfeddianwyr ryddhau darnau o dir o'r cynlluniau presennol ar gyfer creu coetir heb golli'r holl daliadau.

Gall anghysondeb neu ansicrwydd ynghylch parhad cynlluniau a chymorth polisi danseilio hyder yn y sectorau coedwigaeth ac amaethyddol ac atal buddsoddwyr.

Nid yw amserlenni talu yn cefnogi tirfeddianwyr sy'n ddibynnol ar incwm rheolaidd o'u tir⁸, ac nid ydynt ychwaith yn darparu taliadau parhaus ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Cyfngiadau ecolegol

Mae peth sensitifrwydd amgylcheddol sy'n eithrio plannu coetir yn cael eu hystyried yn rhy llym, hyd yn oed gyda'r ddealltwriaeth ei bod yn bwysig rheoleiddio creu coetir er mwyn osgoi effeithiau negyddol.

Cymorth, Gwybodaeth a Chyngor

Cefnogaeth annigonol ochr yn ochr â grantiau, diffyg cyngor personol, diffyg gwybodaeth hygyrch, diffyg ymddiriedaeth, cynghorwyr heb fod yn hawdd mynd atynt. Cyngor anghyson o fewn a rhwng sefydliadau. Teimlwyd bod dileu cefnogaeth bersonol o blaid gwybodaeth ac ymgeisio ar-lein i'r gwrthwyneb i'r hyn oedd ei angen.^{4,9,10}

Cyfathrebu

Efallai na fydd tirfeddianwyr yn ymwybodol o gynlluniau grant⁶, yn enwedig os nad oes diddordeb mewn creu coetir. Efallai na fydd gan dirfeddianwyr wybodaeth am rwydweithiau, marchnadoedd neu gontractwyr coetir lleol neu efallai eu bod yn teimlo bod cynghorwyr neu asiantau yn anodd mynd atynt.^{4,9} Efallai na fydd tirfeddianwyr yn ymwybodol o fuddion coetir iddynt hwy eu hunain neu y tu hwnt.

Economeg & Lefelau Grantiau

Efallai na fydd lefel y grantiau yn ddigonol ar gyfer y rheolaeth a fwriadwyd neu i oresgyn rhwystrau eraill, megis colli costau cyfle o ganlyniad i newid defnydd tir yn barhaol, a cholli refeniw o dir cynhyrchiol yn y dyfodol. Mae amserlenni hir coedwigaeth yn dieithrio llawer o dirfeddianwyr, gyda refeniw o goedwigaeth yn dod ar ôl cyfnod amser rhy hir. Mae gwerth tir hefyd yn gostwng ar ôl plannu coetir^{4,9}

Risg ac Ansicrwydd

Mae risgiau ac asesiad risg yn amrywio yn ôl tirfeddiannwr, i ffermwr mae'r risgiau ar werth tir, rifersiwn, llif incwm, dibyniaeth ar reolwyr. Ar gyfer buddsoddwr mae risg yn canolbwyntio ar y broses gymeradwyo ar ôl caffael tir a cholled bosibl. Gall fod ansicrwydd ynghylch y gallu i blannu coed ar ôl eu prynu a all gyfyngu ar blannu yn achos grwpiau cymunedol, buddsoddwyr, busnesau ac unigolion.⁴

Mae risg y bydd plâu neu ddifrod o afiechydon neu farwolaethau yn arwain at golled ariannol, risgiau iechyd a diogelwch, costau annisgwyl, gwerth a marchnadoedd y cnwd terfynol, methiant o ran sefydlu a gofyniad i ad-dalu grantiau. Gall ansicrwydd ym mholisi'r dyfodol fod yn anghymhelliad i greu coetir, gan fod tirfeddianwyr yn adrodd am amryw o newidiadau mewn rhaglenni polisi, grantiau a datblygu gwledig.^{7,9} Gall anghydnawsedd rhwng cynlluniau taliadau presennol a grantiau creu coetir greu ansicrwydd.

Mynediad

Mae darparu mynediad yn amhoblogaidd gyda rhai tirfeddianwyr ⁶⁵, oherwydd atebolrwydd posibl, colli hawliau, fandaliaeth, ymddygiad gwrthgymdeithasol, diffyg preifatrwydd, cost ychwanegol, a gwrthdaro â defnyddiau tir eraill.⁹ Dywedir bod y gofyniad am fynediad mewn rhai cynlluniau grant yn rhywbeth sy'n rhwystro rhai rhag gwneud cais.

Cystadlu dros Ddefnydd Tir

Efallai y bydd perchnogion ystadau ac elusennau sy'n rheoli ar gyfer cadwraeth hanesyddol yn dymuno cynnal portffolio amrywiol o ddefnyddiau tir hanesyddol a all gyfyngu ar gyfran y coetir. Mae llawer o ffermwyr yn gweld tir amaethyddol yn rhy dda ar gyfer coedwigaeth ac nid ydynt am leihau arwynebedd y tir sydd ar gael ar gyfer ffermio, neu byddai colli tir fferm cynhyrchol yn golygu na all ffermydd bach gynnal eu teuluoedd.⁹ Gall grantiau amaeth-amgylchedd presennol atal ffermwyr rhag creu coetir.⁹

Gall rheolwyr tir ystyried bod cynlluniau yn rhy gyfyngol ac yn anhyblyg neu maent yn ofni colli rheolaeth dros eu heiddo, sy'n golygu bod cymorthdaliadau yn anneniadol neu fod yr anfanteision yn gorbwyso'r buddion posibl^{3,5}

Gall argaeledd tir fod yn gyfyngedig, neu gostau tir yn rhy uchel i'w brynu.^{3,21}

Rhwystrau Cymdeithasol

Gall creu coetir a newid defnydd tir fod yn ddadleuol, gyda diwylliannau amrywiol a thensiynau, rhwystredigaethau a rhaniadau amlwg rhwng ffermio a choedwigaeth; cynhyrchu yn erbyn cadwraeth; cwmnïau rhyngwladol yn erbyn cymunedau lleol; llif arian blyneddol yn erbyn buddsoddiad cyfalaf. Gall tensiynau ddigwydd yn ofodol, rhwng rhanbarthau'r ucheldir a'r iseldir, ardaloedd o boblogaeth uchel ac isel fel ardaloedd trefol a gwledig.⁴

Gall canfyddiadau negyddol o goedwigaeth atal creu coetir. Mae rhywfaint o gyhoeddusrwydd negyddol allan o'i gyd-destun ac nid yw'n ystyried newidiadau diweddar mewn rheoliadau a lefel uchel Safon Goedwigaeth y DU.

Mae gan reolwyr tir cyhoeddus, preifat ac elusennol ar raddfa fawr brosesau gwneud penderfyniadau ffurfiol a phroffesiynol hir a chymhleth, a all gymryd amser i newid.⁸

Hyfforddiant

Nid yw llawer o dirfeddianwyr yn goedwigwyr hyfforddedig ac nid oes ganddynt y sgiliau i sefydlu a rheoli coetiroedd addas yn ddiogel ac yn gynaliadwy, ac felly byddent yn elwa o hyfforddiant i helpu i ddeall canlyniadau rheoli ac effeithiau e.e. rhywogaethau goresgynnol, plâu a phathogenau.

Rhywogaethau Goresgynnol

Mae difrod gan y wiwer lwyd yn cael ei ystyried yn rhwystr i dyfu coed llydanddail cynhyrchiol ar gyfer pren o ansawdd uchel; mae rheoli poblogaethau gwiwerod yn anghyraeddadwy oni bai ar raddfa, ac mae costau rheoli yn rhy uchel.⁷

Gall pori gan geirw atal plannu rhywogaethau llydanddail a rhywogaethau conwydd newydd oherwydd lefelau uchel o ddifrod a/neu atal adfywio naturiol, gall ffensys a chostau amddiffyn coed fod yn afresymol oni bai eu bod yn cael eu hariannu ac yn angenrheidiol i reoli ceirw sy'n pori.

9.2 Rhwystrau penodol

Mae rhwystrau eraill sydd wedi'u dogfennu sy'n berthnasol yn benodol i un neu fwy o gategoriâu o berchnogion tir neu'r math o reoli

Natur Barhaol y Coetir

Mae natur barhaol creu coetir yn rhwystr gan ei fod yn dileu y cyfle i ymateb i alw am dir yn y dyfodol³ Mae'n bwysig i berchnogion ystadau a ffermwyr sicrhau hyfywedd ariannol eu tir yn y dyfodol ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol a chynnal cymynroddion teuluol.

Rhwystau i Ffermwyr

Fel y grŵp mwyaf o dirfeddianwyr, sy'n cynnig y potensial mwyaf ar gyfer creu coetir yn ôl arwynebedd tir¹⁷, ond gyda gwahaniaethau cymdeithasol, diwylliannol ac economaidd sylweddol³, mae angen ystyried yn benodol rhwystrau ac anfanteision coetiroedd a brofir gan ffermwyr, yn ychwanegol at y rhai uchod, sef cyfyngiadau economaidd a chystadlu dros ddefnydd tir.

Mae ffermwyr yn adrodd y gall estheteg coed fod yn annymunol gan fod coetiroedd yn edrych yn 'flêr',^{9,66}. Maent hefyd yn gwerthfawrogi caeau agored a phori defaid ac yn gweld hyn yn bwysig i'w diwylliant. Roedd ffermwyr yn annhebygol o blannu coetir ar fwy na 10-20% o'u daliadau.²¹ Mae ffermwyr yn nodi y gall cynefinoedd coetir borthi fermin a chlefyd sy'n bygwth eu da byw.

Mae ffermwyr yn nodi diffyg ymddiriedaeth yn y sefydliadau cynghori neu weinyddu. Maent yn dyfynnu diffyg cyngor personol fel rhwystr sylweddol.^{4,5,9} Maent yn nodi diffyg hyfforddiant coedwigaeth a sgiliau rheoli coedwigoedd.⁷

Mae gwerth tir coedwigoedd yn is na thir amaethyddol.⁷ Mae llawer o berchnogion coetiroedd fferm yn nodi nad ydynt yn cynhyrchu incwm o'u coetir.^{9,65}

Mae arferion ffermio modern wedi gwro ym erbyn plannu coetiroedd bach a gwrychoedd, ond mae diddordeb sylweddol mewn cynyddu gwrychoedd fferm a gorchudd coed.

Ffermwyr Tenant

Mae cyfran fawr o ffermydd yng Nghymru yn cael eu dal o dan denantiaeth. Mae hyn yn creu rhwystr gan y byddai angen i'r perchennog gytuno ag unrhyw gynnig a byddai angen

i'r tenant allu elwa o unrhyw fuddsoddiad hirdymor. Efallai bod gogwydd hanesyddol yn erbyn coetir, lle roedd coetir yn lleihau arwynebedd y tir sydd ar gael a dim ond o fudd i'r tîrfeddiannwr 'cyfoethog'. Mae risg hefyd y bydd tenant yn cael ei droi allan os bydd y tîrfeddiannwr yn dewis creu coetir.

Rhwystrau Cymdeithasol a Hanesyddol sy'n wynebu Ffermwyr

Mae yna ffactorau diwylliannol sydd wedi'u gwreiddio'n ddwfn ac sy'n dylanwadu ar amharodrwydd ffermwyr i blannu coed.¹⁸ Mae bwlch diwylliannol eang rhwng amaethyddiaeth a choedwigaeth.^{9,12,18} Mae agweddau ac emosiynau negyddol cryf yn erbyn coed a choetir yn gyffredin ymysg ffermwyr. Erys rhaniad dwfn rhwng y sectorau coedwigaeth ac amaethyddol. Mae normau cymdeithasol a'r gymuned y mae ffermwyr ac eraill wedi'u lleoli ynddi yn dylanwadu ar eu dewisiadau rheoli tir.²¹

Mae gan ffermwyr gred gref y dylid defnyddio tir fferm i gefnogi cynhyrchu bwyd a sicrhau diogelwch bwyd, felly ystyrir bod plannu coed yn cymryd tir fferm allan o ddefnydd cynhyrchiol. Mae yna greddau diwylliannol cryf sy'n gweld coedwigaeth fel enghraifft o 'werthu allan' y busnes a'r etifeddiaeth deuluol.^{18,21} Mae annog ffermwyr i blannu ar ddarnau llai neu anghynhyrchiol o dir wedi bod yn llwyddiannus, a hefyd cyfleu'r buddion y gall coed eu darparu i gnydau a anifeiliaid trwy fwy o gynhyrchiant. Efallai y bydd dull integredig lle mae ffermwyr yn creu darnau bach o goetir ar eu tir yn fwy derbyniol a llwyddiannus.

Mae amserlenni hir coedwigaeth yn gweithredu fel rhwystrau i ffermwyr sydd am gyflawni statws cymdeithasol.^{9,66} Mae normau cymdeithasol yn chwarae rhan hanfodol wrth i ffermwyr wneud penderfyniadau fel y gwelir mewn ymddygiadau fel ffermio ar ochr y ffordd lle mae ffermwyr yn arddangos eu da byw gorau i gyfleu delwedd gadarnhaol.²¹

Mewn rhai achosion, mae diffyg ymwybyddiaeth ynghylch buddion amgylcheddol a hamdden posibl coedwigaeth, a refeniw posibl, er bod ymwybyddiaeth yn cynyddu. Mae effaith etifeddiaeth effeithiau negyddol planhigfeydd conwydd ar yr amgylchedd a hamdden e.e. clirio'n llwyr, goresgyniad cynefinoedd, planhigfeydd ar safleoedd coetir brodorol ac asideiddio cyrff dŵr yn parhau i gael eu profi hyd heddiw. Mae angen addysg ynglŷn â sut mae rheoleiddio a safonau coedwigaeth fodern (*h.y.* UKFS) wedi esblygu, a buddion 'y goeden iawn yn y lle iawn'. Fe wnaeth amodau'r gorffennol, lle roedd coed a choedwigoedd yn parhau i fod yn eiddo i landlordiaid yn hytrach na ffermwyr tenant, adeiladu canfyddiadau nad yw coed yn darparu fawr o fudd, ond y gallent arwain at anfanteision e.e. trwy roi cysgod i fermin.

10 Goresgyn Rhwystrau i Greu Coetir

Er mwyn hwyluso creu coetir, mae angen goresgyn y rhwystrau a nodwyd yn Adran 9 a darparu cymhellion lle bo angen. Bydd rhai atebion yn berthnasol i holl grwpiau tirfeddianwyr neu grwpiau tirfeddianwyr lluosog a rhai i grwpiau tirfeddianwyr penodol. Mae'n debygol y bydd amrywiad rhanbarthol hefyd oherwydd gwahaniaethau cymdeithasol a diwylliannol. Fel y nodwyd, mae rhai rhwystrau a restrir yn y llenyddiaeth eisoes yn cael eu hadolygu gan CNC a Llywodraeth Cymru.

10.1 Goresgyn Rhwystrau Cyffredin

Y broses ymgeisio a chymeradwyo

Symleiddio'r broses ymgeisio a lleihau biwrocratiaeth weinyddol.

Alinio terfynau amser ac ymatebion y broses ymgeisio â'r cylch plannu coedwigoedd blyneddol. Caniatáu digon o amser rhwng terfynau amser cymeradwyo a phlannu i archebu stoc planhigion a threfnu i baratoi safle⁸

Archwilio a herio'r rhagdybiaethau canfyddedig yn erbyn creu coetir o fewn asiantaethau gweinyddol.

Creu un pwynt gweinyddol a symleiddio'r broses ar gyfer ceisiadau AEA a Datganiad Amgylcheddol, yn enwedig ar gyfer buddsoddwyr sydd yn aml angen prynu tir cyn dilysu. Darparu digon o wybodaeth am drothwyon ardal a chreu chwarae teg i bob sector. Symleiddio'r broses ailgyflwyno lle mae angen diwygiadau.

Lleihau'r canfyddiad o "anghydbwysedd proffesiynol" lle mae penderfyniad CNC yn drech na barn broffesiynol annibynnol. Pan fo barn broffesiynol yn cael ei ddiystyru, rhaid rhoi cyfiawnhad ysgrifenedig llawn dros hyn. Ystyried defnyddio "Cydnabyddiaeth a Enillir" fel ffordd o leihau'r baich gweinyddol ar gyfer asesu cynlluniau creu coetir a gyflwynwyd.

Dyluniad Cynlluniau

Rhaid i gynlluniau cymhelliant fod yn syml i ymgeiswyr^{3,7} wrth aros yn hyblyg⁸, wedi'u datblygu'n ddelfrydol gydag ymgynghori â defnyddwyr yn hytrach nag i fodloni rhwystrau rheoleiddio. Yn yr Alban, roedd rhanddeiliaid yn feirniadol naill ai o gymhlethdod a biwrocratiaeth cynlluniau a geisiodd fynd i'r afael â llawer o amgylchiadau, neu gan y diffyg cymhlethdod wrth geisio datblygu dull 'un maint i bawb'.⁸

Rhaid i gymhellion fod yn gyson ag amcanion rheoli tirfeddianwyr a chynnwys ystod eang o gategorïau, gan nad yw tirfeddianwyr yn debygol o newid eu dull o reoli am resymau ariannol yn unig.^{11,12}

Mae angen integreiddio cynlluniau â chynlluniau amaethyddol presennol a newydd. Mae angen i dirfeddianwyr allu rhyddhau darnau o dir o'r cynlluniau presennol ar gyfer creu coetir heb golli'r holl daliadau.

Mae sefydlogrwydd yn angenrheidiol i roi hyder i'r sectorau coedwigaeth ac amaethyddol ac i ddenu buddsoddiad gan y sector preifat.

Gallai ystod o opsiynau ar gyfer amserlenni talu gefnogi gwahanol dirfeddianwyr, megis trwy gynyddu lefel y taliad ymlaen llaw⁸. Gall taliadau parhaus, megis ar gyfer carbon a darparu nwyddau cyhoeddus, gefnogi rheolaeth hirdymor.

Lefelau Grant

Mae Llywodraeth Cymru yn adrodd bod galwadau Glastir wedi'u gordanysgrifio ar hyn o bryd, sy'n awgrymu bod y lefelau grant presennol yn briodol. Fodd bynnag, yn hanesyddol mae galwadau eraill wedi'u tanysgrifio, ac mae consensws ar y cyd y byddai cynyddu lefelau grant yn cynyddu'r tebygolrwydd y bydd tirfeddianwyr yn plannu coetiroedd, er y byddai sicrwydd isel ar gyfran y tirfeddianwyr y byddai hyn yn ei annog. Mae tystiolaeth hefyd efallai na fydd argaeledd grantiau ar ei ben ei hun yn cymell plannu, ac mae angen rhwystrau a chymhellion eraill.

Mae'n anochel y bydd lefelau grant yn amrywio yn ôl math a rhywogaeth o goedwig, ac mewn sawl achos bydd angen iddynt dalu o leiaf 100% o'r costau h.y. digon i baratoi, ffensio a diogelu'r safle, talu am blanhigion o ansawdd uchel o'r DU, offer gorchudd, ffioedd rheolaeth neu asiant, a chefnogi rheolaeth hirdymor. Dylai taliadau adlewyrchu gwahaniaethau mewn costau sefydlu sy'n gysylltiedig â choetir o wahanol faint⁸.

I rai grwpiau tirfeddianwyr, gan gynnwys ffermwyr, efallai y bydd angen grantiau sy'n fwy na chostau 100% i gymell creu coetir, yn enwedig lle mae angen i dirfeddianwyr wneud incwm o'u tir. Gall hyn helpu i oresgyn gwrthwynebiadau i newid defnydd tir yn yr hidrymor, enillion a gollwyd, a rhwystrau megis risg ganfyddedig Gall taliadau ymlaen llaw yn hytrach na thaliadau hirdymor annog rhai tirfeddianwyr.⁸ Yn sylfaenol, mae angen i greu coetir fod yn opsiwn deniadol i dirfeddianwyr; gall coedwigoedd presennol ddarparu enillion uchel i fuddsoddwyr, ond mae creu coetir yn aml yn anneniadol i dirfeddianwyr oherwydd gostyngiad yng ngwerth y tir, sefydlogrwydd, a cholli tir cynhyrchiol amaethyddol a refeniw.

Bydd angen i daliadau fod yn uwch ar gyfer rhywogaethau llydanddail ac ar gyfer rhywogaethau conwydd bach/newydd lle bydd cynhyrchiant a refeniw yn is neu'r risg yn uwch, lle mae angen amddiffyniad ychwanegol, a chostau planhigion yn uwch; efallai y bydd angen tocio i gynhyrchu pren llydanddail o ansawdd uchel. Mae standiau llydanddail, brodorol ac amrywiol yn sicrhau buddion cyhoeddus ychwanegol ac yn cefnogi gwytnwch cyffredinol, trwy gynyddu amrywiaeth yr adnodd coetir, ac felly mae'r buddion o blannu'r mathau hyn o goetiroedd yn nodweddiadol yn cyfiawnhau'r gost ychwanegol.

Gellir ystyried taliadau atodol ar gyfer rhanbarthau lle mae creu coetir yn arbennig o ddymunol neu lle gellir darparu buddion eithriadol (e.e. lliniaru llifogydd neu barthau targedau ansawdd aer, ehangu coetiroedd brodorol neu ASNW). Cynnal y pwyslais cyffredinol ar ddylunio a chynllunio coedwigoedd yn dda.

Ffynonellau Cyllid

Rhaid archwilio ffynonellau cyllid ac opsiynau y tu hwnt i grantiau'r sector cyhoeddus. Byddai cwrdd â thargedau plannu o 2000 hectar y flwyddyn hyd at 2030 trwy gyllid Glastir ar y cyfraddau cyfredol yn costio hyd at £120 miliwn, gan gynnwys £8 miliwn mewn costau ymlaen llaw, gyda'r gweddill mewn taliadau cynhaliaeth, yn ôl amcangyfrif a ddarparwyd gan CONFOR.

Gallai talu am nwyddau cyhoeddus¹⁶ megis bioamrywiaeth, lliniaru llifogydd, gwrthbwysu carbon, cynyddu ansawdd dŵr ac aer ac iechyd ddarparu ffynhonnell gyllid ychwanegol. Dylid ystyried cyd-ariannu gyda'r sector preifat, gan gynnwys buddsoddwyr, yswirwyr a busnesau. Byddai opsiynau sy'n cefnogi tirfeddianwyr i greu coetir ar eu tir yn fuddiol mewn ardaloedd lle mae gwerthu tir a buddsoddiad o bell yn annymunol.

Cyfyngiadau ecolegol

Adolygu gwaharddiadau a sensitifrwydd amgylcheddol sy'n atal plannu coetir, gan sicrhau yr un pryd bod unrhyw anfanteision o greu coetir yn cael eu hosgoi, eu lliniaru neu eu gorbwyso gan fuddion. Gweler Argymhellad 5 ar Argaeledd Tir a Modelu Gwasanaethau Ecosystem.

Gwybodaeth a Chyngor

Darparu gwybodaeth a chyngor mewn fformatau ffafriol a hygyrch, yn enwedig cyngor personol ac ymweliadau safle gan sefydliadau neu unigolion dibynadwy.^{4,5,9} Mae angen i wybodaeth a chyngor i annog creu coetir fod yn gyson ar draws sefydliadau.

Dylai gwybodaeth ac addysg gynnwys buddion creu coetir i dirfeddiannwr a thu hwnt o'r cam plannu hyd aeddfedrwydd, gan gynnwys ansawdd aer a dŵr, lliniaru hinsawdd ac iechyd, a buddion pren a dyfir yn lleol i'r economi werdd. Gallai defnyddio dull wedi'i dargedu ar gyfer gwahanol gynulleidfaoedd annog tirfeddianwyr sydd â diddordeb mewn creu coetir er budd y cyhoedd (gweler Adran 7: Y Grymoedd sy'n Ysgogi Creu Coetir). Rhaid cyfathrebu'n glir werth a defnydd creu coetir i'r economi leol.

Mae'r sicrwydd a ddarperir gan goetiroedd a reolir i Safonau Coedwigaeth y DU a rheoleiddio arferion coedwigaeth fodern yn hanfodol wrth oresgyn yr effeithiau etifeddiaeth a'r safbwyntiau negyddol sy'n gysylltiedig â phlanhigfeydd "rhywogaeth sengl" ar raddfa fawr.

Mae hyfforddiant a mentora yn hanfodol i sicrhau bod cynghorwyr yn darparu'r cyngor a'r wybodaeth ofynnol mewn ffordd sensitif, effeithiol a chyson.

Gallai ymgysylltu â rhanddeiliaid ddatblygu gweledigaeth a rennir ar gyfer sut olwg fyddai ar adnodd coetir a choed estynedig (y tu allan i goetiroedd). Gallai cyfathrebu'r gyd-ddealltwriaeth hon a'r buddion y mae'n eu darparu ymgysylltu â pherchnogion tir a chynyddu cefnogaeth y cyhoedd.

Lleihau Risg

Darparu gwybodaeth, cefnogaeth a hyfforddiant mewn rheoli risg ar gyfer newid yn yr hinsawdd, iechyd coed, iechyd a diogelwch, a chynllunio ariannol. Adolygu'r broses AEA i gefnogi prynu tir ar gyfer creu coetir. Darparu sefydlogrwydd a chysondeb ar gyfer grantiau, targedau a pholisi creu coetir.

Cyfathrebu

Gweithredu strategaeth gyfathrebu gynhwysfawr, hygyrch, ac amserol wedi'i theilwra i dirfeddianwyr a darpar grewyr coetiroedd trwy sefydliadau dibynadwy a sianeli presennol. Dylai negeseuon gael eu theilwra i grwpiau tirfeddianwyr a rhaid iddynt alinio â'u hysgogiadau a'u gwerthoedd.

Argymhellir dull eang, gan gynnwys safleoedd arddangos, astudiaethau achos, enghreifftiau arfer gorau, cyfnewid gwybodaeth a digwyddiadau rhwydweithio ^{4,8,9} ynghyd â marchnata ar-lein ac argraffedig, ond dim ond ar ôl mynd i'r afael â rhwystrau a bod cynlluniau diwygiedig ar waith.

Dangos i reolwyr tir sut y gellir cyflawni cynigion creu coetir wedi'u cynllunio'n dda a thargedau coedwigo wrth barchu'r gofynion eraill sydd gennym ar gyfer ein tir.⁸

Ymgorffori dysgu cysylltiedig â choedwigaeth mewn cyrsiau amaethyddiaeth a rheoli tir, trwy broses briodol yr Awdurdod Cymwysterau.⁸

Mae angen mwy o gyfathrebu mewnol gan asiantaethau a chyrff rheoleiddio i ddarparu ymateb integredig a chyson.

Cyflenwad Planhigion a Hadau

Er mwyn sicrhau nad yw argaeledd planhigion yn dod yn gyfyngiad, mae angen ymgysylltu a chydlyn rhagweithiol gyda meithrinfeydd coedwig er mwyn sicrhau a chytuno ar amseroedd paratoi digonol i gasglu hadau a thyfu planhigion, yn enwedig lle rhagwelir newid sylweddol yn y gyfradd plannu neu rywogaethau. Dylai'r defnydd o stoc plannu ardystiedig a dyfir yn y DU (e.e. Wedi'i dyfu yn ôl Coed Cadw y DU ac Iwerddon (UKISG)) gael ei gymell yn gryf er budd cynuddu bioddiogelwch planhigion. Er nad oes angen i feithrinfeydd fod wedi'u lleoli yng Nghymru, mae hadau o ffynonellau lleol a dewis tarddiad priodol yn bwysig a byddai cefnogaeth i feithrinfeydd lleol o fudd i economi Cymru. Yn y dyfodol, gyda mesurau iechyd planhigion priodol ar waith, gellid ystyried hadau a fewnforiwyd i gefnogi addasu i newid yn yr hinsawdd. Mewn lleoliadau addas, dylid ystyried coedwigo trwy adfywio naturiol ar gyfer mathau priodol o goetiroedd.

Bydd sefydlogrwydd yn y galw yn caniatáu buddsoddiad ac yn lleihau risg. Gall yr ystâd goedwig gyhoeddus helpu i ragdybio rhywfaint o risg, a gallai tendr cyflenwi coed hirdymor cyfredol CNC alluogi meithrinfeydd coed i fuddsoddi'n hyderus.

Byddai cefnogaeth i fusnesau meithrinfeydd i foderneiddio ac i ymchwil ddatblygu technegau lluosogi newydd yn fuddiol, fel y gefnogaeth a ddarperir gan Gynllun Adfer y

Diwydiant Coedwigaeth Llywodraeth Cymru. Efallai y bydd angen gwarantu cynhyrchiad meithrinfeydd os bydd newid yn effeithio ar ddewis rhywogaeth e.e. pla neu afiechyd newydd yn dod i'r amlwg.

Ymgysylltu â Sectorau Ffermio a Choedwigaeth

Dylid cyd-ddatblygu cynlluniau gyda chynrychiolwyr y sector coedwigaeth a ffermio ar draws y cadwyni cyflenwi, gan gynnwys meithrinfeydd coedwigaeth, asiantau rheoli, gweithredwyr, contractwyr⁸ ac undebau ffermio; er mwyn cynyddu hyder a chefnogi blaengynllunio.

Mae angen ystyried argaeledd a gallu gweithwyr coedwigaeth, gweithredwyr peiriannau ac asiantau rheoli coedwigoedd i ymateb i geisiadau cymeradwy er mwyn sicrhau capasiti ar gyfer cynlluniau rheoli coedwigoedd, paratoi safle, ffensio a phlannu. Lle gallai diffyg gweithwyr hyfforddedig ddod yn gyfyngiad, gellid darparu cefnogaeth i hyfforddi gweithwyr, gan gynnwys ffermwyr, mewn cymunedau lleol.

Efallai y bydd buddsoddwyr yn elwa o sicrwydd o werth yn y dyfodol a galw'r farchnad am eu cnwd terfynol. Gallai cynyddu ymwybyddiaeth o'r gostyngiad a ragwelir mewn argaeledd pren yng nghanol y ganrif helpu i leddfu pryder⁶⁸. Gallai buddsoddiad parhaus yn sector prosesu Cymru, ynghyd â hyfforddiant ar gyfer gweithwyr a gweithredwyr coedwigoedd gynyddu hyder ac annog buddsoddiad yn y sector coedwigaeth a chefnogi economi sy'n seiliedig ar bren. Gallai cadwyni cyflenwi byr a buddion economaidd lleol feithrin cefnogaeth gymunedol.

10.2 Goresgyn Rhwystrau Penodol

Gall yr atebion ychwanegol canlynol annog rhai neu'r holl grwpiau tirfeddianwyr a darpar berchnogion coetiroedd i greu coetir.

Etifeddiaeth gymdeithasol, ddiwylliannol a hanesyddol

Darparu cyngor a chyfathrebu personol priodol trwy gyfryngwyr dibynadwy, rhwydweithiau a digwyddiadau. Canolbwyntio ar goetiroedd amrywiol sydd wedi'u cynllunio'n dda ac sy'n darparu buddion cyhoeddus, yn enwedig y rheini i dirfeddianwyr a'r boblogaeth leol. Gallai profiadau cadarnhaol o greu coetir arwain at newid mewn canfyddiadau o goedwigaeth.

Integreiddio Coedwigaeth a Ffermio

Fel y grŵp mwyaf o dirfeddianwyr, sy'n cynnig y potensial mwyaf ar gyfer creu coetir yn ôl arwynebedd tir, ond gyda gwahaniaethau cymdeithasol, diwylliannol ac economaidd sylweddol, mae angen atebion penodol ar rwystrau ac anfanteision coetiroedd a brofir gan ffermwyr:

- Mae ffermwyr yn grŵp heterogenaidd ac felly bydd angen ystod eang o opsiynau a dulliau creu coetir.^{3,18} Gall amaeth-goedwigaeth helpu i bontio'r bwch rhwng ffermio a choedwigaeth, gan gynyddu gorchudd coed mewn coetiroedd cysgodi, gwrychoedd a'r tir lleiaf cynhyrchiol heb fawr o effaith ar gynhyrchu.

- Mae angen integreiddio a chyfathrebu rhwng coedwigaeth a ffermio ar lefelau cymunedol a gweinyddol, gan gynnwys cyrff cynrychioliadol ac undebau ffermio, gan adeiladu ar waith Coedwigaeth a Chyswllt Ffermio.¹⁸ Mae gwahaniaethau cymdeithasol-ddiwyllynnol sylweddol rhwng sectorau ac mae'n rhaid eu parchu.^{4,9,18}
- Cynnwys ffermwyr ifanc mewn ymdrechion i annog ehangu coetir gyda dull wedi'i dargedu. ICynnwys sgiliau coedwigaeth a rheoli coetir fferm mewn cyrsiau hyfforddi ar gyfer ffermwyr ifanc a ffermwyr presennol, gydag enghreifftiau o arfer da.^{4,52}
- Cyflwyno gwybodaeth ac addysg ar fuddion coed a choetiroedd, sut y gellir integreiddio'r rhain i arferion ffermio a buddion ariannol posibl arallgyfeirio busnes. Ystyried cynlluniau grant sy'n talu ymlaen llaw yn hytrach na thaliadau wedi'u hoedi.⁸
- Darparu hyfforddiant mewn rheoli coedwigoedd a gweithrediadau coedwigoedd i uwch-sgilio ffermwyr³
- Adolygu gwerthoedd tir coedwig a thir amaethyddol.⁷
- Datblygu system gynghori fwy integredig. Mae'r system gynghori ac allgymorth fel arfer yn ailadrodd y rhaniad rhwng ffermio/coedwigaeth ac mae galw am gynghorwyr a all bontio'r bwlch rhwng y ddwy gymuned a'r proffesiynau. Mae angen i system gynghori well fod yn rhagweithiol, yn rhad ac am ddim, yn arloesol, yn canolbwyntio ar faterion, darparu cyswllt personol uniongyrchol a chyflwyno pynciau coetir i ffermio prif ffrwd.⁸
- Ymgysylltu â ffermwyr trwy'r llwybrau cyfathrebu presennol a sefydliadau dibynadwy. Argymhellir cynnig cyngor a chefnogaeth i ffermwyr o drefniadaeth a rhwydweithiau sydd eisoes yn hysbys iddynt a rhai y maent yn ymddiried ynddynt. Gellir ystyried hyfforddi Swyddogion Coetir yn y rôl hon yn hytrach nag asiantau coedwigaeth. Gallai cyfleoedd hyfforddi ar gyfer y gwasanaeth cynghori hyrwyddo coetir cynhyrchol cynaliadwy sydd wedi'i ddylunio'n dda.⁸
- Gall defnyddio ffermydd arddangos enghreifftiol ddarparu sylfaen gref ar gyfer allgymorth. Gall perchnogion ddysgu o ddigwyddiadau a rhwydweithiau wedi'u trefnu sy'n hwyluso cyfnewid syniadau a phrofiad a chyfathrebu rhwng ffermwr a ffermwr.⁸
- Mae angen amddiffyniadau penodol i ffermwyr sy'n denantiaid sicrhau eu bod yn derbyn buddion o greu coetir ac i atal tirfeddianwyr sy'n dymuno plannu coed rhag terfynu eu tenantiaeth. Cyhoeddir argymhellion gan Gymdeithas y Ffermwyr Tenant a'r CLA yn fuan.

10.3 Cymhellion

Yn ogystal â goresgyn rhwystrau, bydd angen cymhellion i rai tirfeddianwyr. Mae yna orgyffwrdd rhwng yr atebion i'r rhwystrau a'r cymhellion a ddisgrifir, wrth i bedair set o ffactorau gael eu harsylwi i ddylanwadu ar benderfyniadau ynghylch creu coetir: 1) grantiau a chymhellion eraill; 2) rheoleiddio a'r broses gymeradwyo; 3) cyfathrebu, cyngor

a chyfnwrid gwybodaeth; 4) cefnogaeth ac arweinyddiaeth polisi, gan gynnwys y sector cyhoeddus yn arwain trwy esiampl.⁴ Efallai na fydd grantiau ar eu pennau eu hunain yn cymell plannu ac mae ysgogwyr eraill yn angenrheidiol.¹¹

10.4 Ysgogwyr ar gyfer Buddion Anuniongyrchol

Efallai y bydd angen cymhellion ychwanegol neu wahanol ar gyfer buddion anuniongyrchol, lle nad yw buddion creu coetir yn digwydd yn uniongyrchol i'r tirfeddiannwr.

Ehangu Ystâd y Goedwig Gyhoeddus

Cafodd coedwigoedd cynhyrchiol eu creu gan y Comisiwn Coedwigaeth ynghanol y 19eg ganrif ar gyfer gwarchodfa bren genedlaethol ac maent bellach yn rhan o'r WGWE. Gall caffael tir yn y sector cyhoeddus ar gyfer creu coetir fod yn rhan o strategaeth creu coetir, er y byddai'n well gan rai rhanddeiliaid fynd ar drywydd llwybrau eraill yn gyntaf.

Prosiectau Coedwig Cenedlaethol

Mae prosiectau coedwigo ar raddfa fawr wedi ehangu coetir trwy ymgysylltu â'r gymuned, rhannu gweledigaeth a chyllid ychwanegol. Mae enghreifftiau diweddar yn cynnwys:

- Y Goedwig Genedlaethol (Lloegr): Dechreuwyd sefydlu Coedwig Genedlaethol newydd yng Nghanolbarth Lloegr ym 1995 gyda'r nod o adfer tir sydd â hanes o gloddio glo a diwydiannau trwm yn dirwedd werdd. Mae plannu coed llydanddail newydd yn bennaf wedi creu 200 milltir sgwâr o dirwedd goediog gymysg sy'n cysylltu dwy goedwig hynafol. Mae mynediad cyhoeddus i 80% o'r goedwig.⁵⁷
- Coedwig y Gogledd (Lloegr): fe'i cyhoeddwyd yn 2018 fel coedwig newydd yng Ngogledd Lloegr i gwmpasu pum coedwig gymunedol a chynnwys coedwigoedd peri-drefol, torlannol a gwledig i'w plannu dros 25 mlynedd hyd 2032. Y nod yw darparu cyfleoedd hamdden, buddion amgylcheddol, pren a biomas ar gyfer gorsafoedd pŵer ar hyd yr M62.⁶⁷
- Coedwig Genedlaethol Cymru: Cyhoeddodd prif weinidog Cymru gynlluniau ar gyfer Coedwig Genedlaethol i Gymru sy'n 'ymestyn hyd a lled Cymru' gan gynnwys cyllid ar gyfer coetir cymunedol a chyllid ychwanegol trwy Glastir.⁶⁸

Addysg a Gwybodaeth

Gallai codi ymwybyddiaeth o fuddion anghysbell trwy addysg ychwanegol a safleoedd enghreifftiol annog creu coetir er budd y cyhoedd gan dirfeddianwyr sydd â diddordeb.

Taliadau am Nwyddau Cyhoeddus

Gall y cysyniad o daliadau am wasanaethau ecosystem (PES) a thaliadau am nwyddau cyhoeddus (PPG) helpu i bontio'r bwlch hwn trwy ddarparu budd uniongyrchol i'r tirfeddiannwr ar ffurf cymhelliant ariannol ¹⁶; mae'r Cod Carbon Coetiroedd yn un enghraifft lwyddiannus.⁴⁹

Mae Platform Modelu Integredig Rhaglen Monitro a Modelu'r Amgylchedd a Materion GwledigThe (ERAMMP) ddarparu gwybodaeth ar ddarparu buddion gwasanaethau ecosystem a gwerthoedd cyfalaf naturiol o dan senarios creu coetir.²²

11 Cyfeiriadau

1. Llywodraeth Cymru (2019) Ffyniant i Bawb: Cymru Carbon Isel
https://gov.wales/sites/default/files/publications/2019-06/low-carbon-delivery-plan_1.pdf
2. Llywodraeth Cymru (2018) Coetiroedd i Gymru: Sratagaeth
https://gov.wales/sites/default/files/publications/2018-06/woodlands-for-wales-strategy_0.pdf
3. Eves, C., Johnson, M., Smith, S., Quick, T., Langley, E., Jenner, M., Richardson, W., Glynn, M., Anable, J., Crabtree, B., White, C., Black, J., MacDonald, C., a Slee, B. (2014). Analysis of the potential effects of various influences and interventions on woodland management and creation decisions, using a segmentation model to categorise sub-groups - Volume 4: Woodland creation segmentation and assessment of interventions. Defra, Llundain
http://randd.defra.gov.uk/Document.aspx?Document=12514_VolumeFour-Woodlandcreationsegmentation.pdf
4. Lawrence & Edwards (2013) Prospects for new Productive Woodland in Scotland
<https://scotland.forestry.gov.uk/images/corporate/pdf/productive-woodland-prospects-in-Scotland-report-2013.pdf>
5. Lawrence A., N. Dandy a J. Urquhart (2010) Landowner attitudes to woodland creation and management in the UK. Forest Research, Alice Holt, Farnham
https://consult.defra.gov.uk/forestry/england-tree-strategy/supporting_documents/englandtreestrategyconsultationdocument%20%20correctedv1.pdf
6. Lawrence, A. and Dudley, M. (2012) International Comparison of Forest Policy a Rapid Evidence Assessment. Forest Research for the Independent Panel on Forestry
<https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20131001200853/http://www.defra.gov.uk/forestrypanel/files/International-policy-RER.pdf>
7. Cymdeithas Frenhinol Coedwigaeth (2020) Woodland Creation Opportunities and Barriers - survey results 2020 <https://rfs.org.uk/media/710684/woodland-creation-opportunities-and-barriers-020620-embargo-3-june.pdf>
8. Forestry Commission Scotland (2014) Prospects for new productive woodland in Scotland: insights from stakeholders: FCS response
<https://scotland.forestry.gov.uk/images/corporate/pdf/productive-woodland-prospects-in-scotland-response.pdf>

9. Lawrence, A. a Dandy, N. (2014) Private landowners' approaches to planting and managing forests in the UK: What's the evidence? *Land Use Policy* **36** 351–360
10. Ambrose-Oji, A. (2019) Characterising land managers to support woodland creation efforts in Scotland, Forest Research
www.forestresearch.gov.uk/documents/7640/Characterising_land_managers_to_support_woodland_creation_efforts_in_Scotland.pdf
11. Hemery, G., Petrokofsky, G., Ambrose-Oji, B., Edwards, D., O'Brien, L., Tansey, C., a Townsend, M. (2018). Shaping the future of forestry: Report of the British Woodlands Survey 2017. 34tt. www.sylva.org.uk/bws
12. Ambrose-Oji, B., Robinson, J., & O'Brien, L. (2019). Influencing behaviour for resilient treescapes: Rapid Evidence Assessment.
https://www.researchgate.net/publication/332705308_Influencing_behaviour_for_resilient_treescapes_Rapid_Evidence_Assessment
13. Beauchamp, K., Bathgate, S., Burton, V., Jenkins, T.A.R., Morison, J., Nicoll, B. & Perks, M.P. (2020). Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig a'r Amgylchedd (ERAMMP). Adroddiad ERAMMP - 35: Coedwig Genedlaethol yng Nghymru - Adolygiad Tystiolaeth Atodiad-3: Diogelu ein Coetir ar gyfer y Dyfodol. Adroddiad i Lywodraeth Cymru https://erammp.wales/sites/default/files/ERAMMP%20Rpt-35%20NF%20Annex-3%20Future%20%20v1.0_en.pdf
14. Porthol Lle <http://lle.gov.wales/home>
15. Saraev, V., Beauchamp, K., Bursnell, M., Fitch, A., Kuyer, J., Thomas, A., Dickie, I., Jones, L., Valatin, G. & Wong, J. (2020). Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig a'r Amgylchedd (ERAMMP). Adroddiad ERAMMP - 38: Coedwig Genedlaethol yng Nghymru - Adolygiad Tystiolaeth Atodiad-6: Economeg a Chyfrifo Cyfalaf Naturiol. Adroddiad i Lywodraeth Cymru
https://erammp.wales/sites/default/files/ERAMMP%20Rpt-38%20NF%20Annex-6%20Economics%20%20v1.0_en.pdf
16. O'Brien, L., Ambrose-Oji, B., Hemery, G., Petrokofsky, G a Raum, S. 2018 Payments for ecosystem services, land manager networks and social learning. Forest Research, www.researchgate.net/publication/326701328_Payments_for_ecosystems_services_land_manager_networks_and_social_learning
17. (2016) Y Sector Ffermio yng Nghymru Briff Ymchwil, Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru. Rhif Papur: 16-053
18. Slee, B (2014) WEAG recommendation No 10: Increasing the integration of farming and forestry in Scotland: a summary of recent research. JHI for ClimateXChange.
https://www.climateexchange.org.uk/media/1848/increasing_the_integration_of_farming_and_forestry_in_scotland_-_a_summary_of_recent_research.pdf

19. Integrating farming and forestry

20. Beauchamp, K., Alison, J., Broome, A., Burton, V., Griffiths, R., Keith, A.M., Maskell, L.C., Siriwardena, G. & Smart, S.M. (2020). Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig a'r Amgylchedd (ERAMMP). Adroddiad ERAMMP - 33: Coedwig Genedlaethol yng Nghymru - Adolygiad Tystiolaeth Atodiad-1: Bioamrywiaeth. Adroddiad i Lywodraeth Cymru

https://erammp.wales/sites/default/files/ERAMMP%20Rpt-33%20NF%20Annex-1%20Biodiversity%20v1.0_en.pdf

21. Thomas, HJF., Paterson, SP., Metzger, MJ., a Sing, L. (2015) Towards a research agenda for woodland expansion in Scotland *Forest Ecology and Management* 349 149-161 Tax benefits, cultural divide, roadside farming,

22. Harrison, P., Dunford, R. et al. (2019) Adroddiad ERAMMP 13: Platfform Modelu Integredig (PMI) - Diweddariad. Adroddiad i Lywodraeth Cymru

www.erammp.wales/sites/default/files/ERAMMP%20Rpt%2013%20IMP%20v1.0.pdf

23. Sing, L. & Aitkenhead, M. (2020) Analysis of Land Suitability for Woodland Expansion in Scotland ClimateXChange www.climatexchange.org.uk/media/4201/analysis-of-land-suitability-for-woodland-expansion-in-scotland-july-2020.pdf

24. Forestry Commission (2017) National Forest Inventory: Tree cover outside woodland in Great Britain: Summary Report & Statistical Report

www.forestryresearch.gov.uk/documents/2698/FR_Tree_cover_outside_woodland_in_GB_summary_report_2017.pdf

www.forestryresearch.gov.uk/documents/2699/FR_Tree_cover_outside_woodland_in_GB_statistical_report_2017.pdf See Tables 24, 14, 17, 20 and 22.

25. Forestry Commission (2020) Forestry Statistics 2020

www.forestryresearch.gov.uk/tools-and-resources/statistics/forestry-statistics/forestry-statistics-2020/

26. Forestry Commission (2020) NFI: Woodland Ecological Condition in Wales classification results

www.forestryresearch.gov.uk/documents/7552/FR_NFI_Condition_Scoring_Results_Wales_cxZEeL5.pdf

27. Forestry Commission (2017) The UK Forestry Standard (UKFS)

www.gov.uk/government/publications/the-uk-forestry-standard

28. Kerr, G. (2020). Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig a'r Amgylchedd (ERAMMP). Adroddiad ERAMMP-34: Coedwig Genedlaethol yng Nghymru - Adolygiad Tystiolaeth Atodiad-2: Rheoli Coetir sydd heb ei Reoli'n Ddigonol. Adroddiad i Lywodraeth Cymru <https://erammp.wales/en/r-forest-evidence>

29. Forest Research (2020) Ash dieback (*Hymenoscyphus fraxineus*)
www.forestresearch.gov.uk/tools-and-resources/pest-and-disease-resources/ash-dieback-hymenoscyphus-fraxineus/
30. Forest Research (2020) Ramorum disease (*Phytophthora ramorum*)
www.forestresearch.gov.uk/tools-and-resources/pest-and-disease-resources/ramorum-disease-phytophthora-ramorum/
31. DEFRA (2020) England Tree Strategy Consultation 2020
<https://consult.defra.gov.uk/forestry/england-tree-strategy>
32. Committee on Climate Change (2019) Net Zero – The UK’s contribution to stopping global warming www.theccc.org.uk/publication/net-zero-the-uks-contribution-to-stopping-global-warming/
33. Burton, V., Metzger, M.J., Brown, C. Moseley, D. (2018) Green Gold to Wild Woodlands; understanding stakeholder visions for woodland expansion in Scotland
https://www.forestresearch.gov.uk/documents/7251/Burton2018_Article_GreenGoldToWildWoodlandsUnders.pdf
34. Butler, B J, Tyrrell, M, Feinberg, G, VanManen, S, Wiseman, L & Wallinger, S 2007 Understanding and reaching family forest owners: Lessons from social marketing research. Journal of Forestry 105 348-57
35. Cyfoeth Naturiol Cymru (2014) Adroddiad ar Gyflwr Adnoddau Naturiol (SoNaRR): Asesiad o Reoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. Adroddiad Technegol. Pennod 3: Crynodeb o faint, cyflwr a thueddiadau adnoddau naturiol ac ecosystemau yng Nghymru <https://cdn.cyfoethnaturiol.cymru/media/684348/chapter-3-state-and-trends-final-for-publication.pdf>
36. <https://www.woodlandtrust.org.uk/about-us/where-we-work/wales/>
37. <https://www.biodiversitywales.org.uk/File/57/en-GB>
38. Llywodraeth Cymru (2016) Dangosyddion Coetiroedd i Gymru 2015-16
<https://gov.wales/woodlands-wales-indicators-april-2015-march-2016>
39. Beauchamp, K., O’Brien, L., Hall, C., Dickie, I., Swetnam, R., Jenkins, T.A.R., Doick, K.J., Nisbet, T.R., Old, G., Evans, C.D., Nicoll, B., Jones, L., Braban, C., Robinson, D.A., Burton, V, Tye, A., Smith, A.R., Pagella, T. & Perks, M.P. (2020). Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig a’r Amgylchedd (ERAMMP) Adroddiad-37: Coedwig Genedlaethol yng Nghymru - Adolygiad Tystiolaeth Atodiad-5: Gwasanaethau Ecosystemau Adroddiad i Lywodraeth Cymru
https://erammp.wales/sites/default/files/ERAMMP%20Rpt-37%20NF%20Annex-5%20Ecosystem%20Services%20%20v1.0_en.pdf
40. Matthews, R. (2020). Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig a’r Amgylchedd (ERAMMP). Adroddiad ERAMMP-36: Coedwig Genedlaethol yng Nghymru - Adolygiad Tystiolaeth Atodiad-4: Lliniaru Newid yn yr Hinsawdd. Adroddiad i Lywodraeth Cymru

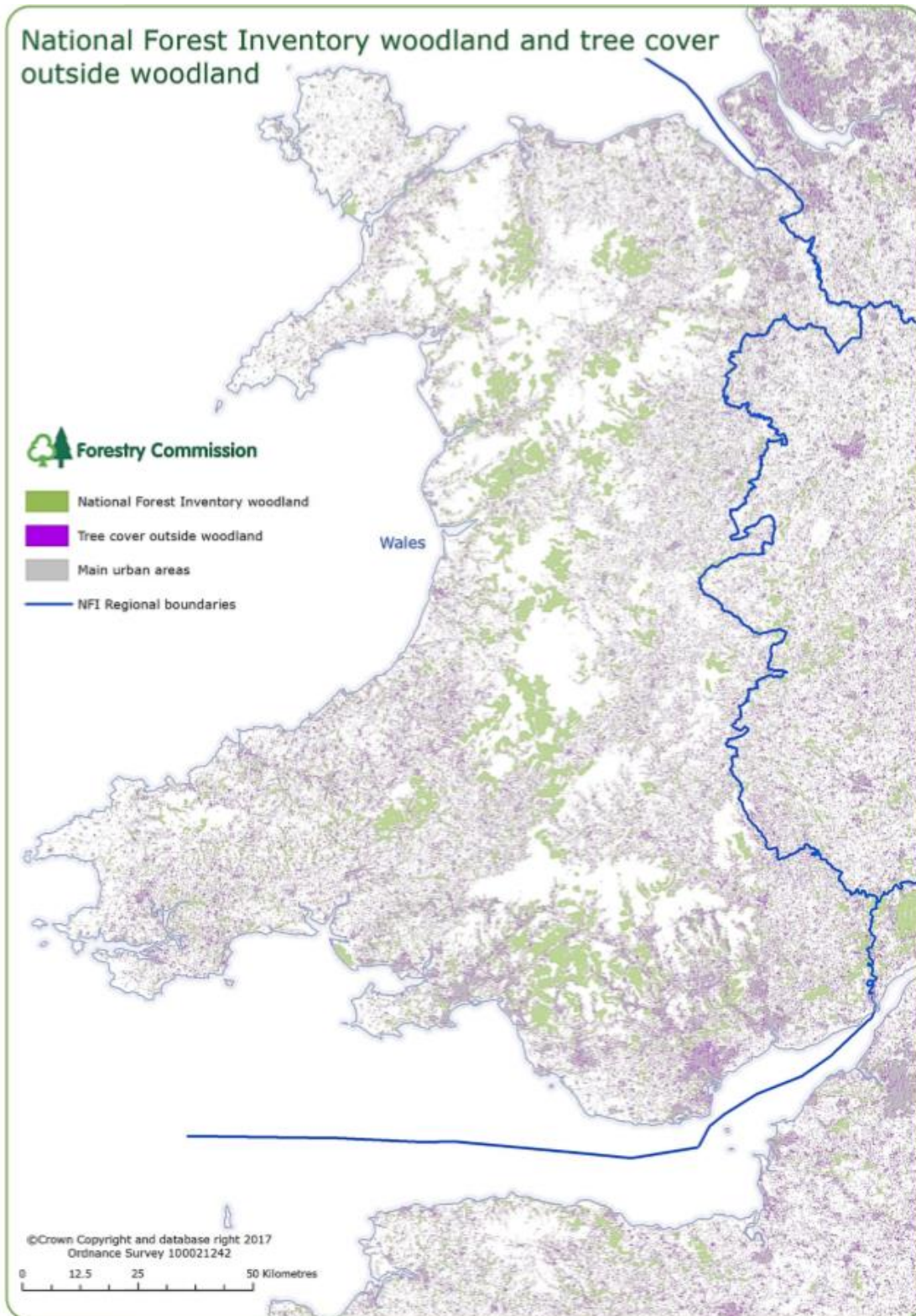
- https://erammp.wales/sites/default/files/ERAMMP%20Rpt-36%20NF%20Annex-4%20Climate%20Change%20v1.0_en.pdf
41. <https://gov.wales/welsh-government-makes-climate-emergency-declaration>
 42. HM Government (2018) 25 Year Environment Plan
<https://www.gov.uk/government/publications/25-year-environment-plan>
 43. www.gov.uk/government/news/consultation-launched-on-the-england-tree-strategy
 44. Scottish Government (2018) Climate Change Plan: Third Report on Proposals and Policies <https://www.gov.scot/publications/scottish-governments-climate-change-plan-third-report-proposals-policies-2018/>
 45. Scottish Government (2019) Scotland's Forestry Strategy 2019-2029
<https://www.gov.scot/publications/scotlands-forestry-strategy-20192029/>
 46. Llywodraeth Cymru (2010) Coetiroedd i Gymru: Strategaeth 2010
<https://naturalresources.wales/media/2985/woodlands-for-wales-strategy.pdf>
 47. Llywodraeth Cymru (2018) Coetiroedd i Gymru: cynllun gweithredu
<https://gov.wales/sites/default/files/publications/2018-03/woodlands-for-wales-action-plan.pdf>
 48. Llywodraeth Cymru (2019) Coetiroedd i Gymru Dangsoyddion 2017-18 Ar gael yn:
<https://gov.wales/sites/default/files/statistics-and-research/2019-12/woodlands-wales-indicatorsapril-2017-march-2018-782.pdf>
 49. Woodland Carbon Code <https://www.woodlandcarboncode.org.uk/uk-woodland-carbon-registry>
 50. Hopkins, J, Sutherland, L-A, Ehlers, M-H, Matthews, K, Barnes, A & Toma, L 2017 Scottish farmers' intentions to afforest land in the context of farm diversification. Forest Policy and Economics 78 122-32
 51. Wynne-Jones (2013) Carbon blinkers and policy blindness: The difficulties of 'Growing Our Woodland in Wales Land Use Policy 32 250-260
 52. Sutherland, L-A, Toma, L, Barnes, A P, Matthews, K B & Hopkins, J (2016) Agri-environmental diversification: Linking environmental, forestry and renewable energy engagement on Scottish farms. Journal of Rural Studies 47 10-20.
 53. McMorran, R (2008) Constraints and Opportunities for Integrated Multifunctional Forest Management in the Cairngorms Region of Scotland. Centre for Mountain Studies, UHI Perth College, Perth.
 54. Malone (2008) Factors affecting afforestation in Ireland in recent years *Irish Government Paper*

55. Stubbs, B (2011) Barriers to Woodland Expansion A discussion paper for the Woodland Expansion Advisory Group WEAG Paper 15a
56. Valuation of Welsh Forest Resources (update)
57. <https://www.nationalforest.org/about/what-is-the-national-forest>
58. Wood wisdom Wales (update)
59. woodland creation for timber resource (update)
60. <https://cyfoethnaturiolcymru.gov.uk/media/684962/priority-habitat-guidance-for-new-planting-schemes.pdf>
61. Wiik, E, S. Hunter, W. Andrews, J. Healey, S. Bathgate, H. McKay, T. Jenkins a T. Pagella (2020) *Climate Smart Woodlands in Wales*. Adrodiad terfynol prosiect a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru o Brifysgol Bangor a Forest Research. <https://cyfoethnaturiolcymru.gov.uk/media/684962/priority-habitat-guidance-for-new-planting-schemes.pdf>
62. Llywodraeth Cymru (2019) Brexit a'n Tir <https://gov.wales/brexit-and-our-land-our-response>
63. <https://www.agriland.co.uk/farming-news/scottish-government-announces-160-million-investment-for-forestry-and-agriculture>
64. Forestry Commission (2002) National Inventory of Woods and Trees <https://www.forestryresearch.gov.uk/documents/3093/niwales.pdf>
65. Glynn, M Richardson, W Anable, J Quick, T Rowcroft, P Smith, S. (2012) Independent Panel on Forestry Woodland Owners Survey Final Report
66. Silcock, P. a Manley, W. (2008) The impacts of the single payment scheme on woodland expansion Land Use Policy Group 63
67. The Northern Forest <https://thenorthernforest.org.uk/>
68. Llywodraeth Cymru <https://gov.wales/together-we-can-create-national-forest-length-and-breadth-wales-first-minister-mark-drakeford>
69. Cosby, B.J., Thomas, A., Emmett, B.A., Anthony, S., Bell, C., Carnell, E., Dickie, I., Fitch, A., Gooday, R., Kettel, E., Jones, M.L., Matthews, R., Petr, M., Siriwardena, G., Steadman, C., Thomas, D., Williams, B. & Vieno, M. (2019) Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig a'r Amgylchedd – ERAMMP Blwyddyn 1 Adroddiad 12: Modelu 'Quick Start (Cyfnod 1) Adroddiad i Lywodraeth Cymru (Contract C210/2016/2017). Centre for Ecology & Hydrology Project NEC06297.

https://erammp.wales/sites/default/files/ERAMMP_Rpt_12_QuickStart-1_v1.2b_24Apr2020.pdf

70. Engledew, M., Maclean, K., Thomas, T., Fitch, A., Robinson, D.A. & Jones, L. (2019) Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig a'r Amgylchedd – ERAMMP Blwyddyn 1 Adroddiad 24: Cyfrifon Cyfalaf Naturiol Cenedlaethol Cymru - Cyfrifon Gwasanaethau Ecosystemau ar gyfer Coetiroedd, Tir Ffermio Chynefinoedd Dŵr Croyw Adroddiad i Lywodraeth Cymru (Contract C210/2016/2017). Centre for Ecology & Hydrology Project NEC06297
<https://erammp.wales/sites/default/files/ERAMMP%20Rpt%2024%20NNCA%20v1.0.pdf>
71. Broadmeadow, M. (2020) Right tree, right place, right reason. Forestry Commission Blog <https://forestrycommission.blog.gov.uk/2020/07/17/right-tree-right-place-right-reason/>
72. Moseley, D. & Valatin, G. (2014) Forestry Commission Research Note 18 Behavioural policy 'nudges' to encourage woodland creation.
https://www.forestryresearch.gov.uk/documents/217/FCRN018_f93FRR1.pdf
73. Llywodraeth Cymru (2020) Papur Gwyn Amaethyddiaeth Cymru Ymgynghoriad Cynllun Rheoli Tir
74. Vivid Economics (2020) Economic impacts of Net Zero land use scenarios for the Committee on Climate Change <https://www.theccc.org.uk/wp-content/uploads/2020/01/Economic-impacts-of-Net-Zero-land-use-scenarios-Vivid-Economics.pdf> page 40
75. Defra & Tenancy Reform Industry Group (2004) Code of good practice for agri-environment schemes and diversification projects within agricultural tenancies <http://adlib.everysite.co.uk/resources/000/068/677/trig-cogp.pdf>
76. Tenant Farmers Association (2020) Lobbying #25 – TFA Evidence to House of Commons Inquiry into Trees and Woodlands https://www.tfa.org.uk/wp-content/uploads/2020/11/20November17Trees_and_woodlands.pdf and Guidance Note on Tree planting on let land
77. Tilhill Forest Market Report.
78. Forestry Commission (1989) *Bulletin 84. Taxation in Woodlands*. HMSO, Llundain. 12 tt. <https://www.forestryresearch.gov.uk/documents/6553/FCBU084.pdf>

Atodiad A1 Gorchudd Coed NFI yng Nghymru

www.forestresearch.gov.uk/documents/2709/FR_Map_of_tree_cover_in_Wales_A3.pdf

Atodiad A2 Cyflwr Ecolegol Coetiroedd yng Nghymru

Tabl A2-1 Arwynebedd coetir yng Nghymru a ddosberthir fel ardal ffafriol, ganolradd neu anffafriol, yn ôl dangosydd

Brodorol	Anffafriol		Canolradd		Ffafriol	
Dangosydd Ecolegol	Arwynebedd (ha)	%	Arwynebedd (ha)	%	Arwynebedd (ha)	%
Fflora daear	23,107	15%	120,376	80%	6,916	5%
Plâu a chlefydau coed	4,487	3%	15,954	11%	129,958	86%
Rhywogaethau ymledol	10,893	7%	4,438	3%	135,068	90%
Llysusyddion / pwysau pori	36,903	25%	17,931	12%	95,564	64%
Adfywio ar lefel grŵp	0	0%	131,982	88%	18,417	12%
Nifer y rhywogaethau coed	17,859	12%	35,931	24%	96,609	64%
Cyfaint pren marw (m3 yr	123,185	82%	22,718	15%	4,496	3%
Strwythur fertigol	9,661	6%	57,423	38%	83,314	55%
Hen goed	147,882	98%	1,001	1%	1,516	1%
Dosbarthiad oedran	24,879	17%	94,875	63%	31,437	21%
Natur frodorol deiliadaeth	0	0%	21,660	14%	128,739	86%
Cyfran y gofod agored	126,876	84%	21,504	14%	209	0%
Cyfran y coetir / cynefin	887	1%	23,663	16%	125,849	84%
Maint parcel coetir	37,288	25%	36,918	25%	76,193	51%
Atgynhyrchu ar lefel	6,964	5%	108,769	72%	34,665	23%
Sgôr cyflwr ecolegol	218	0%	135,128	90%	13,244	9%
Bron yn frodorol a darnau	Anffafriol		Canolradd		Ffafriol	
Fflora daear	567	8%	6,129	88%	308	4%
Plâu a chlefydau coed	293	4%	514	7%	6,197	88%
Rhywogaethau ymledol	883	13%	164	2%	5,957	85%
Llysusyddion / pwysau pori	1,344	19%	933	13%	4,728	67%
Adfywio ar lefel grŵp	0	0%	6,313	90%	691	10%
Nifer y rhywogaethau coed	1,343	19%	3,337	48%	2,324	33%
Cyfaint pren marw (m3 yr	5,637	80%	1,154	16%	213	3%
Strwythur fertigol	1,040	15%	2,735	39%	3,229	46%
Hen goed	6,776	97%	179	3%	49	1%
Dosbarthiad oedran	2,145	31%	3,831	55%	1,028	15%
Natur frodorol deiliadaeth	6,243	89%	165	2%	597	9%
Cyfran y gofod agored	5,978	85%	929	13%	19	0%
Cyfran y coetir / cynefin	26	0%	1,145	16%	5,833	83%
Maint parcel coetir	1,338	19%	896	13%	4,770	68%
Atgynhyrchu ar lefel	431	6%	5,306	76%	1,267	18%
Sgôr cyflwr ecolegol	150	2%	6,665	95%	111	2%

Tabl A2-1 parhad. Arwynebedd coetir yng Nghymru a ddosberthir fel ardal ffafriol, ganolradd neu anffafriol, yn ôl dangosydd

Dangosydd Ecolegol	Arwynebedd	%	Arwynebedd	%	Arwynebedd	%
Anfrodorol	Anffafriol		Canolradd		Ffafriol	
Fflora daear	21,310	14%	117,348	76%	16,164	10%
Plâu a chlefydau coed	4,709	3%	23,642	15%	126,471	82%
Rhywogaethau ymledol	8,306	5%	2,175	1%	144,340	93%
Llysusyddion / pwysau pori	18,214	12%	11,279	7%	125,329	81%
Adfywio ar lefel grŵp	0	0%	145,733	94%	9,089	6%
Nifer y rhywogaethau coed	98,777	64%	38,185	25%	17,860	12%
Cyfaint pren marw (m3 yr	107,107	69%	32,034	21%	15,681	10%
Strwythur fertigol	37,688	24%	76,212	49%	40,922	26%
Hen goed	154,682	100%	113	0%	27	0%
Dosbarthiad oedran	69,001	45%	83,130	54%	2,691	2%
Natur frodorol deiliadaeth	154,822	100%	0	0%	0	0%
Cyfran y gofod agored	128,716	83%	27,571	18%	422	0%
Cyfran y coetir / cynefin	330	0%	7,398	5%	147,095	95%
Maint parcel coetir	7,376	5%	9,498	6%	137,948	89%
Atgynhyrchu ar lefel	12,442	8%	117,746	76%	24,634	16%
Sgôr cyflwr ecolegol	2,303	1%	153,386	99%	1,019	1%

Alice Holt Lodge
Farnham
Surrey, GU10 4LH, UK
Ffôn: 0300 067 5600

Northern Research Station
Roslin
Midlothian, EH25 9SY, UK
Ffôn: 0300 067 5900

Ymchwil Coedwigaeth yng
Nghymru
Canolfan yr Amgylchedd
Cymru
Ffordd Deiniol, Bangor
Gwynedd, LL57 2UW, UK
Ffôn: 0300 065 3000

info@forestresearch.gov.uk
www.forestresearch.gov.uk

Ymchwil Coedwigaeth yw Asiantaeth Ymchwil y Comisiwn Coedwigaeth a hwn yw'r prif sefydliad yn y DU sy'n ymwneud ag ymchwil coedwigaeth a choed.

Nod yr Asiantaeth yw cefnogi a gwella coedwigaeth a'i rôl mewn datblygu cynaliadwy trwy ddarparu gwasanaethau ymchwil gwyddonol, cymorth technegol ac ymgynghori arloesol o ansawdd uchel.

Bydd Ymchwil Coedwigaeth yn ystyried pob cais i sicrhau fod cynnwys ein cyhoeddiadau ar gael mewn fformatau amgen.

Anfonwch unrhyw geisiadau o'r fath at: publications@forestresearch.gov.uk

© Hawlfraint y Goron 2021